

UREDNIŠTVO
IN UPRAVNIŠTVO
JE V LJUBLJANI
—
POSAMEZNE
ŠTEVILKE PO 10
VINARJEV.

NOVA DOBA

NAROČNINA ZA
CELO LETO 6 K,
ZA POL LETA 3 K,
ZA ČETRT LETA
1 K 50 v.
V LJUBLJANI S
POŠILJANJEM NA
DOM ISTE CENE.

GLASILO SLOVENSKE GOSPODARSKE STRANKE.

IZHAJA VSAKO SOBOTO. — ZA OZNANILA SE PLAČUJE OD TROSTOPNE PETIT-VRSTE PO 15 H, ČE SE OZNANILA TISKA ENKRAT, PO 12 H, ČE SE TISKA DVAKRAT IN PO 9 H, ČE SE TISKA TRIKRAT ALI VEČKRAT. — DOPISE IZVOLITE FRANKOVATI. — ROKOPISOV NE VRAČAMO. — NA NAROČBE BREZ ISTODOBNE VPOŠILJATVE NAROČNINE SE NE OZIRAMO. — UPRAVNIŠTVU BLAGOVOLITE POŠILJATI NAROČNINE, REKLAMACIJE, OZNANILA, T. J. ADMINISTRATIVNE STVARI.

Slovensko vseučilišče.

Prošli teden se je obravnaval v proračunskem odseku državnega zbora proračun naučnega ministrstva. Pri tej obravnavi je bilo govora tudi o slovenskem, oziroma jugoslovanskem vseučilišču, že prej pa se je mnogo govorilo o nekem slovansko-romanskem bloku, katerega namen naj bi bil ugodna rešitev vseučiliškega vprašanja manjših slovanskih in pa romanskih narodnosti. V proračunskem odseku je nato dr. Korošec predlagal sledečo resolucijo:

„Z rastočim duševnim in gospodarskim razvojem posameznih narodov v državi je v najožji zvezi vednostna izomika na podlagi domače kulture in narodnega jezika. Zato se naroča c. kr. vladi, da skrbno in nepristransko preiskuje predpogoje za ustanovitev novih univerz in fakultet, in stori za ta učilišča vse potrebne priprave. Pri ustanavljanju novih univerz in fakultet pa naj se ozira na to, da se jim zagotovi uspešen, miren razvoj, ki omogoči in pospeši duševno in нравno kulturo svojega naroda.“

To resolucijo, ki je bila — mimogrede poyedano — vsled njene naivne nedolžnosti tudi sprejeta, so seveda utemeljevali in podpirali slovenski člani odseka, dr. Korošec, dr. Ploj in Žitnik, ter v svojih govorih več ali manj namigavali, da se v tej resoluciji zahteva tudi rešitev slovenskega, ozir. jugoslovanskega vseučiliškega vprašanja. Kakor je namreč iz resolucije same razvidno, ni v njej ni pičice kake zahteve o slovenskem, oz. jugoslovanskem vseučilišču, temveč edino le naročilo vladi, da naj le-ta skrbno in nepristransko preiskuje predpogoje za ustanovitev novih vseučilišč in fakultet ter stori vse potrebne predpriprave za ta učilišča. Koliko je dati na take, četudi sprejete resolucije, ve vsakdo, in za prepričanost o njihovi brezuspešnosti in brezplodnosti zadostuje, da je človek Avstrijec ter da se je tupatam nekoliko pobrigal za tok avstrijske politike.

Resolucije se pri nas sklepajo in — pozabljajo.

Če torej vprašamo, koliko smo Slovenci dosedaj napredovali k uresničenju naših dolgoletnih želja po ustanovitvi slovenske univerze, moramo pač odgovoriti, da smo ravno tam, kjer smo bili pred leti, oziroma, da smo

morda še na slabšem. Bivši naučni minister v Körberjevem kabinetu, vitez Hartel, je bil naklonjenejši naši vseučilišni zahtevi, kakor pa sedanji dr. Marchet, kateremu nekdanje Hartlove izjave v tej zadevi niso bile niti znane, kakor je razvidno iz njegove zahteve, da naj mu jih posl. Žitnik, ki jih je v svojem govoru citiral, izroči. In isti minister dr. Marchet v svojem govoru ni zavzel sploh nikakega stališča napram slovenskemu vseučiliškemu vprašanju ter se je baval edino le s pravno stranjo dr. Koroščeve resolucije, oporekajoč, da bi vlada imela pravico naredbenim potom ustanavljati vseučilišča, kar naj bi bilo izraženo v omenjeni resoluciji. S takimi fintami se je znal naučni minister izvleči iz nevarnega položaja, da bi govoril o slovenski univerzi, a pravzaprav bi mu ne bilo niti tega treba, saj dr. Koroščeva resolucija ustanovitve slovenske univerze niti najmanj ne zahteva. Zato pa je tudi minister prav lahko izjavil, da bo vlada v slučaju, da se sprejmejo razna vseučiliška vprašanja zadevajoče resolucije v odseku in v zbornici, upoštevala te resolucije in po njih umerila svoje nadaljnje postopanje. Prepričan pa je bil gotovo minister, da se bo v dr. Koroščevi resoluciji naročeno „skrbno in nepristransko preiskovanje predpogojev za ustanovitev novih univerz“ izvrševalo tako „skrbno“, da niti njegov nedogledni naslednik ne bo mogel storiti „vseh potrebnih priprav za ta učilišča“, ako bodo slovenski poslanci s takimi vodenimi resolucijami „zahtevali“ njih „ustanovitev“!

Ako so druge narodnosti stavile konkretne zahteve, ako so Italijani v svoji resoluciji naravnost zahtevali ustanovitev italijanske juridične fakultete, zakaj pri nas taka brezbarvenost in frazerstvo, pleve namesto zrna!? Seveda, navajeni smo tega, in tako mora ostati tudi še nadalje, saj menda še vedno pričakujemo, da bo vlada sama toliko lojalna in honetna proti nam, da bo sama po sebi izluščila iz tajne megle naših fraz našo željo — o kaki zahtevi seveda v taki obliki ne more biti niti govora. In tako seveda ostajamo tam, kjer smo bili — brez vsega — celo tedaj, ako se nam je res kaj dalo, ker niti tega ne izrabimo, za kar nam je najlepši dokaz takojmenovano poslovenjenje kranjskih gimnazij, ki so še vedno take, kakor so bile in bodo tudi ostale v doglednem času enake, ker se zadovoljujemo že z besedami in dejanjem ne zahtevamo.

Same besede so nas! Koliko vika in krika je bilo lansko leto pred otvoritvijo državnega zbora v zadevi slovenskega vseučilišča! Ljubljanski župan in državni poslanec Hribar je pošiljal svoje resolucije vsem in vsakomur, kdor bi le mogel podpisati jih, nebroj takih in enakih prošenj in zahtev je romalo v državni zbor, kjer so se poizgubile med drugim takim in enakim blagom, bilo je menda tudi nekaj predlogov, ali kaj, in potem je stvar lepo zaspala, dokler je niso zopet probudili sedaj v proračunskem odseku. In sedaj? Resolucija je sprejeta v odseku in, če Bog da in sreča junaška, bo sprejeta tudi v zbornici, ako bo slučajno tedaj toliko slovanskih poslancev v zbornici in bodo ostali tudi Italijani istega mnenja, kakor sedaj; sicer pa tudi Nemei prav brez skrbi glasujejo za to resolucijo, saj so lahko prepričani, da jim ne bo škodovala, ako jo tudi sprejme zbornica. Vlada bo že poskrbela, da bo „skrbno preiskovanje predpogojev“ storilo svojo dolžnost.

Vse kaj drugega bi bilo, ako bi se bila stavila in sprejela resolucija na ustanovitev slovenske univerze ali, vsaj za začetek, pravoslovne fakultete ter naložilo vladi, da preišče predpogoje, stori vse potrebne predpriprave ter v gotovem roku predloži drž. zboru konkretne predloge. To pa se ni zgodilo, in zato smo tam, kjer smo bili.

Ugodnejše so razmere za drugo naše vprašanje, tičočee vseučiliško izobrazbo naše mladine — veljavnost izpitov na zagrebški univerzi za tostransko državno polovico. Ugodni rešitvi tega vprašanja vlada ne bi nasprotovala, ako se izkaže, da na tem vseučilišču pridobljeno znanje kvalitativno in kvantitativno odgovarja onemu znanju, ki se zahteva od avstrijskega uradnika. Da tu ne bo zapreke, smo prepričani, ker zagrebško vseučilišče razpolaga z učnimi močmi, ki bi bile v čast vsakemu drugemu vseučilišču, v učnem načrtu pa itak ni velike ali nobene razlike. Z uresničenjem te zahteve pa pridemo že prav blizu do onega pojmovanja našega vseučiliškega vprašanja, kakoršno smo že večkrat podali javnosti v našem listu: jugoslovansko vseučilišče za vse Jugoslovane naše države.

Ne bomo tu razpravljali o kraju, kjer naj se namesti tak zavod, vsekako bi moral biti tamkaj, kjer je razmeroma najlažje pristopen ukaželjni mladini vseh jugoslovanskih narodov. Naš list je svoječasno dokazal, da je

LISTEK.

Lenka.

Spisal Milan Pugelj.

Kdor je ne pozna, mu jo predstavljam: visoka, drobna, plavalasa, modrooka, bledolična, ponavadi tiha in zamisljena.

Jaz jo poznam od takrat, ko sem hodil za njeno sestro. Dolgo sem lazil za njo, dolgo in zastonj, in ko sem se naveličal liričnih razpoloženj, sem pričel občevati z njo. Kakor prijatelj namreč. Dolge ure sem presedel pri njej, razvijal vse mogoče nazore, postajal včasih nestrpen, nervozen — bogve zakaj.

„Čustvovanje človeka, ki ni plitev kakor luža, se komaj izpreminja. Do istih oseb ostaja isto, do vaše sestre, glejte, čutim vedno enako. Tako danes, kakor pred letom in morda čez leto dni komaj toliko manj, kolikor bo otopela notranjost, izžeta od dogodkov, ki bodo veseli in žalostni posezali vanjo.“

Lenka je poslušala, včasih prikimala, včasih vzdihnila, kakor bi čutila natančno tako.

„Življenje je silovito naglo; človek ga komaj dohaja. Tuhtam bi se rad ustavil, toinono bi rad vzel seboj in nima časa. In izpoznanje, da je človek pustil tam kos svoje sreče, tam zopet kos, tam celo polovico, je neprijetno,

obtežujoče, moreče. Spomini na lepe dogodke, ki smo jih po lastni krivdi izgrešili, so nepopisno zoprni.“

Lenka je poslušala, jaz sem hodil gorindol po sobi, postajal vsled bogvečesa nervozen, nekam nestrpen in vznemirjen.

Nekoč mi je pisal znanec, da je vanjo zaljubljen. Pojdi tja, govori z njo, reci takointako, sporoči, kaj si opravil, jaz ti bom hvaležen in te pozdravljam.

Dolgočasen čas je bil, ko sem ji to pravil. Same megle okroginkrog, komaj majhno polmračne svitlobe v sobi, cesta zunaj prazna, vsa okolica zapuščena, kakor bi izmrli prebivalci ali se izselili v boljše in lepše kraje.

„Piše, da vas ima rad. Da ne more brez vaš živeti. Da naj grem k vam in z vami govorim. Sporočite mu, kakor se vam ljubi.“

Prepričan, sem, da je bil moj glas silno vsakdanji.

„Res?“ — se je začudila. „Piše?“

Razveselila se je, nato zamislila.

„Ali on je — veste, kaj je on?“ — je vprašala.

„Seveda!“ — sem odgovoril. „Izpreobrnite ga!“

Ženske včasih čudovito vplivajo na človeka. Izpreobrnejo ga, da je kakor preroben, čisto drug, prejšnjemu podoben komaj po zunanosti.“

Lenka je mislila. Stopila k oknu, čelo pritisnila na šipo, strmela na cesto.

„Veste“ — je pravila po dolgem molku „jaz ga imam rada že izdavnja!“

Njen glas je bil vedno tišji in skrivnostnejši.

„Nekoč sem ga videla, ko je sedel v travi. V mraku, veste! Kakšen je bil?! Lep!“

In še tiše je govorila.

„Njegov obraz je čisto droben, oči majhne, prijazne...“

Meni je bilo hudo vseeno.

„Torej mu pišem“ — sem rekel — „da je vse v redu. Sam naj vam sporoči svoje misli! Napravite, kakor je vam prav!“

Zunaj se je še bolj oblačilo nebo, svitloba se je gubila iz sobe, koti so postali nenadoma mračni.

Lenka je sedla na stol, naslonila se je nazaj in se globoko oddihnila.

„O“ — je rekla skoro svečano — „ljubezen ima moč! Jaz ga izpreobrnem, prerodim, čisto drug bo! Boste videli!“

„Prav!“ — sem pritrdil.

Kakšen je bil njen obraz? Pravzaprav lep! Po sicer bledih licih se je razlila popolnoma rahla rdečica, oči je preplavila nekakšna rosna plast, da so se svetile kakor kaple na rjavem listu, in ustnice so se nalahko tresle.

Pobožal sem jo in se zasmejal skoro sentimentalno.

„Ti, zaljubljenost!“ — — —

v to Trst najprimernejše mesto. Pač pa zopet in zopet z vso odločnostjo trdimo, da slovenska, s a m o s l o v e n s k a univerza ne bi nikdar in nikoli ne dosegala uspehov, katerih je zahtevati od najvišjega učilišča. Bila bi najzadnja v Avstriji, skromno opremljena v vsakem oziru, ustanovljena za skromne naše razmere, in tudi samo za te, skromna glede učnih moči — boljše, tudi naše, bi iskale boljše mest — skromna tudi z ozirom na dijaški material, ker bi boljši dijaki iskali temeljitejše izobrazbe na drugih vseučiliščih, njena usoda: vedno hiranje in končno konec, blamaža.

Zato pa je treba vseučilišča za vse jugoslovanske narode brez ozira na jezik, katerega govore, vseučilišča, katerega učne stolice so pristopne vsem tem narodom, da pošljejo nanje svoje moče, da v svojem jeziku služijo vedi in znanosti, in ravno tako pristopnega mladini vseh teh narodov, da si na njem pridobi temeljite izobrazbe, obenem pa krepke zavesti o jugoslovanskem edinstvu. Tako vseučilišče, ki bi vzgajalo slovansko mladino od Drave pa do sinje Adrije, od tam pa do Solunskega zaliva in Balkanskih sten, bi pač imelo v sebi vse predpogoje za krepak razvoj v vsakem oziru in ne bilo bi se treba bati žalostnega konca; bilo bi pa tudi ena glavnih vezi, ki bi čimdalje tem ožje spajala jugoslovanske narode. Takega vseučilišča nam je treba, ne pa morda kake karikature; kakršno bi nam bila morda pripravljena dati naša vlada, da se otrese vednih naših prošelj in zahtev ter nas prav z uresničenjem teh zahtev spelje — ad absurdum.

Za ustanovitev takega učnega zavoda pa je treba resnega dela in izrazitih zahtev, podprtih z jekleno odločnostjo, zadobiti jim veljave tudi z najskečajšimi sredstvi, ali — ali, ne pa resolucij, za katere glasujejo celo najhujši nasprotniki naših resničnih zahtev. S praznimi besedami ne bomo nikdar prišli do svojega cilja, temveč edino le z resnim in smotrenim delom; tega je treba, ne pa fraz!

Slovenci in balkanska federacija.

(Dalje.)

Ferdjuman Effendi pa pravi v knjigi „Grecs et Turcs“ sledeče: „Gospodarji povznešenega primorja ob Adriji, lastniki veličastnih gozdov in v svojih gorah niso bili Albanci vendar nikoli pomorščaki...“ in jim dalje nekako odreka popolno svobodo, češ da je niso zmožni.

Razven Grkov, Albancev je v evropski Turčiji še cela množica drugih narodnosti kakor: Vlahov, Armencev, Ciganov, ki bi pa vsled malega števila ne mogli priti v poštev; sicer pa tudi niso nikjer kompaktno naseljeni.

Ostanejo tedaj le še Turki. Kaj torej s Turki, ki so raztreseni po celi deželi, ki žive v večjih masah le po mestih in nekaterih rodovitnejših dolinah?

Vsled njihove razkropjenosti se nam ni čuditi, ako trdi diplomat baron Amanry dela Bare de Nantenil v svojih zapiskih: „L' Orient et l' Europe“: „Turška narodnost ne ekzistira, oziroma vsaj ona ni enotna in to je njena velika bolezen.“

In tudi ta turška narodnost bi mogla životartiti, ako ne v Turčiji edino v obliki balkanske federacije, ki bi i Turkom prožala njihova prava.

Vsi narodi brez izjeme razven Turka trpe in ječe pod nasiljem sedanjega turškega režima, vsi narodi balkanskega poluotoka, Slovani kakor Grki ter druga plemena komaj čakajo onega trenutka, ki jim prinese svobodo in ž njo novega življenja, ko bodo sami gospodarji

svoje zemlje: „In ravno za evropski mir, za čast velesil, za blagostanje narodov na orientu je potrebno, da postanejo ta nesrečna plemena svobodna in gospodarji njihove usode.“

„Veliki svetovni narodi, evropske velesile se niso še odločile in se bodo tudi težko zedinile nad delitvijo teh milijon bitij, pravo človeško kupčijsko blago, ki se spada pod Padišaha. Zemske sile so mnenja, da ta človeška živina ne sme biti deležna prav Človeka, niti postati svobodna. Tako velikansko prisvajevanje bi bilo naravnost impertinentno s strani malih in nemočnih bitij. Vsaj nemški cesar to zatrjuje; njegova usoda je, da preide v polno last močnih in „civiliziranih“ po popolnoma proporcionalni delitvi.“ (Ferdjuman Effendi.)

Balkansko vprašanje je vsled teh različnih aspiracij in nakan raznih močnih narodov, ki se hočejo okoristiti na balkanskem terenu, pripravljajoč ga za moderno gospodarsko kolonizacijo in pripravljajoč mu stem politično smrt, kakor tudi vsled teženj bližnjih sosedov in prizadetih prebivalcev samih jako zamotano, dasi hočejo vsi eno, da v vseh dušah čitaš isto, dasi se iz vseh srečuje želja po svobodi in samostojnosti, hrepenenje po miru in napredku. Posamezniki sanjajo o ustanovitvi nekdanjega bizantskega cesarstva, seveda Bolgari pod njihovim carjem, Srbi mislijo na svojega vladarja in Grki sanjajo zopet o Veliki Grški z glavnim mestom Carigradom, odkoder bi vladali čez balkanske narode. Tudi Rumuni onstran Donave se še niso popolnoma vzbudili iz teh prelepih sanj in še vedno radi govore o svojih rojakih Kucovlahih, katere še tlači turški jarem.

Drugi zopet so že nekoliko odnehali in hočejo le povečanje svojega teritorija na škodo Turčije. Tako bi radi Bulgari Makedonijo za se, Srbi za se, Grki za se, in Albanci, ki tudi sanjajo o nekaki večji državi, zahtevajo Makedonijo z istim pravom za sebe. Drugi predmet taki okoristitvi je Bosna in Hercegovina. Srbija bi jo rada imela, toda Hrvatje menijo, da se mora zediniti v bodočo Veliko Hrvatsko. Drugi zopet hočejo, da je Bosna in Hercegovina avtonomna. Mohamedani pa mislijo zopet, da je to le dobra prehodna forma, da se pozneje Bosna in Hercegovina priklupi Srbiji kakor Kreta Grški. Torej zadenemo na vseh kotih težkoče.

In mi Slovenci, o čem sanjamo mi? Mi smo izmed vseh najbolj skromni in da se ne iščemo obogatiti na škodo drugih, imamo tudi edino prav. Mi ne zahtevamo nikake velike Slovenije ali morda Ilirije, mi hočemo le, da se v obliki zakona zagotovi za vedno naš narodni obstoj, ter da se nas pusti svobodno razvijati, predvsem zahtevamo, da smo samoupravni, da o svoji usodi odločujemo sami in da ne posega v naše narodno svetišče neprijateljska roka ali celo nasilje.

Od jadranskega morja do črne obali, od Donave do skrajnega Peloponeza, povsod vidimo, da se porajajo in da vstajajo nove težnje, da se pojavljajo nova politična načela, nova pota, nove smeri. Dandanes je človeštvo že toliko napredovalo, da so oni nasilni zistemi že davno obsojeni v srei vsega naprednega kulturnega sveta, da se je začel uvaževati predvsem človek ne pa strasti in svojevoljnosti posameznika, zato kliče vse po novih formah, po novih oblikah vladanja, ki bi zagotovilo vsakemu njegovo individualno svobodo, kakor tudi celemu narodu njegova prava. Domači in tuji politiki in rodoljubi, kojim je na srečo, da se stoletna zgodovina balkanskega suženjstva spremeni v novo dobo človekoljublja, naglašajo, da je edina skoro edina oblika, ki bi zagotovila vsem tem narodom velikega poluotoka njihovo svobodo, da je to oblika federacije.

Ovire proti federaciji.

Splošno se priznava, da je federacija najboljša oblika v onih krajih in državah, kjer so narodi raznovrstni bodisi že po narodnostih ali pa posebnih tradicijah. Kljub temu pa da je na pogled federacija tako enostavna oblika, zadene vendar na velike težkoče in zapreke, ki se ji stavijo nasproti, katere bi se dale pa le potom zadostne izobrazbe in čutom pravice odstraniti, ali pa v sili skrajne potrebe.

Kdo ne pozna lakomnosti posameznih narodov po teritorijih, po pokrajinah, po vodah in naravnem blagu? Od nedavna že je bil najvišji cilj narodov, da si je pridobival zemlje, podložnikov, nabiral bogastva in blaga na tuje stroške. In danes ni nič bolje. Saj nam je predobro znana nemška vroča želja do Trsta, do sinje Adrije, in vsakdo izmed nas ve, s kako silo in vremo dela ne le avstrijsko ampak celo nemstvo iz rajha, da seveda toliko zaželeni most od Belta do Adrije. Isto se godi na vseh narodnostnih mejah. Med Slovenci in Italijani je boj in prodiranje podobno. Italijani se hočejo polastiti slovenskega teritorija, da si tako zadostne svojemu narodnemu pohlepu. Med Grki in Slovani, Ogri in Slovani, med slovanskim plemenom na jugu, povsod opažamo, kako se hoče eden okoristiti na škodo drugega, kako si sosed lasti pravico do ozemlja na račun svojega sosedu. To se ponavlja vedno in povsod. Zato se ravno želja po teritorialni ekspanzivnosti navaja kot eden prvih ovir narodne konfederacije, kajti težko je postaviti pogoje, težko je najti obliko, s katero bi se dalo omenjenemu rovanju izogniti.

To je torej že nekaka splošna zapreka. K tej pa se pridružuje druga težkoča, druga neprilika je vojaštvo in sploh vojaške organizacije, na katere bi ob prvem hipu zadela nova oblika. Kaj napraviti, kako porazdeliti vojaštvo, kakšno stališče zavzeti napram tujim vladam, in cela vrsta podobnih pred vsem strateških vprašanj. Tudi bi druge vlade bržkone zahtevale nekako uslugo, popustitev itd. za privolitve v novo se stvarjajočo federativno državo. Pojavili bi se razni interesi, ki bi zahtevali gotovih žrtev.

Razven teritorialne ekstenzije bi igrala veliko vlogo želja po nacionalni ekstenziji, želja vpeljati svoj jezik v najrazličnejše kraje, predvsem pa želja asimilirati jezikovno sosednje narode, slabejše, manj številne in morda kulturno celo zaostale. Tako je n. pr. težko, da bi se odrekli Bolgari Makedonije, katero smatrajo po večini za bolgarsko prebivalstvo, dočim trdijo Srbi da so Makedonci Srbi. Grki in Albanci so zopet drugega mnenja. Zato je predvsem težko, oziroma nemogoče, da bi se omenjeni narodi odrekli jezikovni aspiraciji v omenjeni deželi in ne nadaljevali započete dela bodi si mirnim potom ali pa s silo. Tudi Nemci in Italijani bi se upirali, ako bi mi Slovenci zahtevali za se pokrajino južno od Drave in vzhodno od Soče in težko, zelo težko bi se morda dalo najti izhodišče, s katerim bi soglašala oba naroda, dasi se nam zdi naravno, da se ti kraji smatrajo za popolnoma slovanske. Italijanski in nemški šovinizem je seveda drugega mnenja.

Temu se pridružuje še sovražstvo posameznih plemen, ki se dostikrat posebno v Makedoniji kaže naravnost v brutalni luči. Narode pa, ki so se sovražili stoletja, ki so pobijali drug drugega, je težko razven v posebnih okolnostih združiti za skupno delo ali jih pa celo privedi do prijateljskega skupnega in vzajemnega življenja.

Sicer pa vsak narod tako ljubi sebe, da dostikrat niti ne privoščijo trohice dobrote tudi svojemu sosedu. Saj

Dalje v prilogi.

Mene ni bilo dolgo. Vozil sem se bogvekod, živel bogvekako, samo tisto mi je še natanko v spominu, da sem se vrnil nekam truden, ubit, podoben starecu, ki ima življenje za seboj. Ko sem srečal Lenkino sestro, tisto žensko, ki sem jo imel tako čudovito rad, mi je bilo, kakor bi šel mimo pokojnega očeta ali pokojne matere. Kakor bi bilo davno od tistih časov, kakor bi bila vmes smrt in sto nesreč. In poleg tega sem jo imel še vedno rad, samo malo drugače, kakor včasih. Kakor spomin, kakor svetinjo, ki me spominja lepih mladim in pobožnih let.

Lenka je bila še doma. V isti sobi sem jo našel, kjer sva prej tolikokrat govorila.

„Z njim ste bili skupaj tam v tujini?“ — je vprašala in glas se ji je tresel skoro od bolne radovednosti.

„Bil!“

Res sva živela skupaj štirinajst dni.

„In?“ — je vprašala že nervozna.

„? ?“

Pogledal sem jo in skomizgnil z ramama.

„Po navadi?“ — je vprašala vnovič in se bala izgovoriti pravo besedo. Jaz sem se dolgočasil.

„Torej nič!“ — je izrekla napol obupano.

„Nič!“ — sem odgovoril.

„On še pije?“ —

„Pije!“ —

„On je še ravnotak?“

„Ravnotak!“ —

Sedla, skoro padla je na stol in obraz je zakrila z rokami.

Mrak je bil, mehek poletni mrak; od nekoč daleč je plaval skozi okno glas zvonov, lepoubran akord, kakor v sanjah.

Tudi jaz sem sedel na zofo, ki je stala ob nasprotni strani.

„Ne uboga me, ima me rad!“ — je žalovala Lenka. Vstala je, prišla k meni in stala pred menoj.

„Povejte po pravici!“ — je rekla, in prijel sem jo krog pasu in jo stisnil v svoje naročje. Tak sem bil kakor v davnih mladim časih.

„Kaj pa vaša sestra? Ali se še kdaj spomni name? Ali se nikoli ne domi-li?“

Poljubil sem jo na usta in zdelo se mi je, da je moja usoda natanko taka kot njena.

„Midva sva nesrečna, čisto nesrečna!“

Solze so ji tekale po licih; tudi sama se me je oklenila.

„Kako ga imam rada, kako!“ — je rekla jokaje in se me oklenila tako tesno, da me je zabolet.

„Midva sva nesrečna, čisto nesrečna!“ —

Bogvekako se je zgodilo: zdaj nisva več.

Gospodična Alma.

Spisal Milan Pugač.

Gospodična je pomenilo v tistih časih zame toliko, kakor kontesa ali grofica. In samo ime Alma je značilo toliko, kakor bi rekel župnik na prižnici čisto pobožno: milost božja.

Pastirji smo bili, vsi še majhni, vsi še neumni, pretepali smo se med seboj dan za dnem, zavračali z dolgimi leskovimi šibami voli in krave in trobili na dolge in nerodne rogove.

Proti jeseni smo kradli krompir in sredi poletja polzrele in še mlečne koruzne štroke, ki smo jih cenili kakor slaščice. Da! In nekoč me je zagrabil za noge kmet, skrit med koruzo, ki je zrastle visoka za moža, zalezel me je pri tatvini in me pretepel, kakor se premlati tata. Z okleščkom, s trdim grčavim in hrastovim okleščkom me je obdelal in spominjam se natanko, kako dobro sem bil prepričan, da mi počim po hrbtu in niže dol prežalostno raztepena koža in da se usujejo iz nje razbite in polomljene kosti, kakor jagode z raztrganega paternoštra. Kakor volk iz pravljice, ki je hotel ukrasti svinjo, a je prišel prej kmetom v roke in bil brez izbire svojih hvaležno zaraščenih udov tepen kakor snop, tako sem se vlekel do hrasta, ki je rasel sredi rebri, in se zgrudil v njegovo senco. Nisem mogel jokati, nobenega glasu ni bilo več v prsih, tudi solze niso tekale, kakor po navadi. Goste, kakor redek

vidimo to že doma na Slovenskem, kako posamezne osebe, kaj šele stranke, v svojem egoizmu ne vidijo drugega kakor osebne koristi in naj je to tudi na škodo sosedu ali pa celo celega naroda. Če pa škoduje nasprotniku, pa celo slavi to svojo zlobnost na račun svojega bližnjega. Zato je ravno ta egoizem, ki je prirojen vsem narodom, tako velik nasprotnik kulturnemu razvoju in ne škoduje samo sosedu, ampak v svoji posledici tudi samemu sebi. Saj celo narodi, ki na balkanskem polotoku nimajo iskati ničesar, saj celo oni nasprotujejo težnjam ondotnega prebivalstva. In zakaj? Ravno radi egoizma, ker še vedno upajo ribariti v kalnem in izkoriščevati neugodno stanje bližnjega. Da bi več omenjal o tem, bi bilo sploh odveč, vsak itak dobro ve, kaj išče Viljem II. na Balkanu. Ako se pa ozremo na balkanske narode same, tedaj zopet tu zademo na težkoče, kako naj bi sanjavi Grk prepustil svojo „naravno“ rezidenco, Carigrad, kako bolgarski šovinist ne videl celega balkanskega poluostrova pod vladjo bolgarskega Carigrada, in kdo ne pozna, kako bi egoizem ustalih narodnosti trhljega turškega carstva gledal na lastne uspehe na škodo drugih! (Sledi.)

Politični pregled.

Državni zbor.

V četrtek se je po dolgem presledku zopet sešel državni zbor. Zasedanje bo pa trajalo samo do 11. t. m., ko se začnejo velikonočne počitnice. Dela ima državni zbor obilo, in le dolgotrajne obravnave v proračunskem odseku so krive, da se je to delo tako zakasnilo.

Vlada je predložila zbornici več zakonskih predlog, med njimi tudi predlogo, da se rok za 18 letno davčno prostost za nove zgradbe in prezidave v Ljubljani podaljša do 2. julija 1910. Minister notranjih zadev je predložil zakonski načrt o delavskem zavarovanju za slučaj nezgode in bolezn.

Posl. Pogačnik je predlagal, da se nujno obravnava vladna predloga o dovolitvi vojaških novincev, posl. Malachovski pa enako o ustanovitvi ministrstva javnih del. Predloženih je bilo tudi več nujnih predlogov zadevajajočih galicijske volitve.

Posl. Pogačnik je utemeljeval nujnost svojega predloga, ker zakasnitev dovolitve novincev veliko škoduje nabornikom in njihovim rodbinam, ker žive v vedni negotovosti in si ne morejo vsled tega urediti svojega bodočega dela. Ravnotako mora državni zbor, ako se noče odreči svoje pravice, dovoljevanja vojaških novincev, gledati, da tem potom pride do redne obravnave tega predloga.

Vladne predloge.

Vlada je državnemu zboru, kakor poročamo na drugem mestu, predložila več važnih zakonskih načrtov, od katerih omenjamo dva, katera smatramo za najvažnejša. Eden teh predlogov gre za tem, da dobe rodbine onih rezervistov, ki so klicani k orožnim vajam, državne podpore za čas odsotnosti njihovega vzdrževalca. Pravico do teh podpor imajo rodbine, ki so navezane na zaslužek pod orožje poklicanih rezervistov. Izvzeti so seveda tisti, ki dobivajo plačo tudi za časa orožne vaje. Podpora znaša polovico navadne dne. Najvišja dnina se računa na 4 K. Ako bi rezervnik pri orožni vaji obolel, in bi se s tem podaljšala vojaška službena doba, dobiva rodbina tudi za ta čas podporo. Podpora se dobiva tudi za one dneve, ki se porabijo za vožnjo na kraj, kjer se vrše orožne vaje, in nazaj.

sok, so stale v očeh, omeglile so pogled, zavile dalje v nerazložno in umazano krajino.

Dan se je nagibal proti večeru, sence so se daljšale, nebo se je rdčilo, sonce se je skoro dotikalo visokih vrhov zapadnih gora. Tam na vrhu rebri je nekdo klical moje ime, nenavadno zategoval vokale, jih pačil na vse mogoče načine in se nazadnje krohotal s tenkim in visokim glasom. Vedel sem, da ženo pastirji živino proti domu, skušal sem se dvigniti, oprl sem se na desnico, a v komolecu me je zabolelo, kakor bi sunil z nožem naravnost v kost. Omahnil sem nazaj, stegnil se v znak in položil bolečo roko po dolgem tik sebe. Vedel sem, da me ne bodo doma čisto nič pogrešili. Oče sedi v županovi krčmi, pije vino in kadi iz dolge lončene pipe, na kateri je naslikan Napoleon v paradi. Kadi, se norčuje in smeje: ho, ho, ho-o-o! Mati je šla v mesto obiskat velikega in hudega brata, ki hodi v latinske šole in se vrne šele jutri. Hlapec stoji tik deklet pri ognjišču in jo štiplje v bodel. Torej!

In tudi če bi bili vsi doma, bi se komaj name spomnil. Mislili bi, da sem bil zaspan in sem se že zaril v podu na slamo. Kdo se je pa menil zame? Norčevali so se iz mene vsi po vrsti, ker sem bil plah in bogaboječ. O božiču, ko je bil brat doma in risal na sveti večer po mizi s kredo razne čarovnije, sem se moral stisniti v kak kot, kjer sem bil najmanj na poti. In še tako je stopil včasih brat k meni in mi potegnil s kredo po nosu. Rekel

Drugi predlog tiče delavno dobo v trgovinah. Po tem predlogu mora biti v trgovinah vsaj 10 ur počitka. Od 9. zvečer pa do 5. zjutraj morajo biti trgovine zaprte. Pač pa sme deželna politična oblast v sporazumu s trgovskimi zbornicami, zadrugami, pomočniškimi zbori in občinami določiti, da se trgovine zaprejo zvečer že ob 7.

Proračunski odsek.

V proračunskem odseku, v katerem se obravnava proračun justičnega ministrstva, je prišlo pri vprašanju ureditve jezikovnega vprašanja do težkih sporov, iz katerih se je skoraj izcimil odstop justičnega ministrstva. Čehi so zahtevali popolno enakopravnost češčine, česar pa seveda Nemci nikakor nočejo priznati. Justični minister Klein je v težkem položaju, kajti težko se je upirati odločnim in upravičenim češkim zahtevam, a nič manj nevarno je, zameriti se Nemcem. Zato je tudi bila njegova izjava v zadevi jezikovnega vprašanja tako zamotana, da ni zadovoljila niti Čehov niti Nemcev. Vse je že kazalo, da bo moral odstopiti. Edinole dolgotrajnim posvetovanjem Čehov z ministrskim predsednikom baronom Beckom se je zahvaliti, da je prišlo do nekake poravnave. Vlada bo po velikonočnih počitnicah predložila zbornici zakonski načrt, s katerim naj bi se rešilo to vevlačno vprašanje.

Slovenski poslanci so tudi posegli v dolgotrajne odsekove obravnave ter zahtevali, kakor je popolnoma pravično, da se jezikovno vprašanje ne reši samo za Česko, temveč tudi za slovenske dežele. Poslanec dr. Ploj je grajal postopanje graškega nadsodišča, ki ne izdaja slovenskih razsodb v zadevah, ki so se obravnavale v nižjih inštancah slovensko. Poslanec dr. Korosec je predložil resolucijo, v kateri se zahteva za Kranjsko in slovenski del Štajerske in Koroške nadsodišče v Ljubljani. Nemci so z vso silo delali proti sprejetju te resolucije, katera se je končno odstopila vladi v presojo.

Značilna za celo stvar je nemška zahteva, da naj bi bila rešitev jezikovnega vprašanja popolnoma in edino stvar judikature, da naj bi sodnik v svoji popolni neodvisnosti enako odločeval edinole po svoji vesti ravno tako kakor o predmetu razprave tudi o razpravnem jeziku. Tako bi bilo pač jezikovno vprašanje v naših obmejnih pokrajinah zelo hitro in enostavno rešeno — razpravljalo bi se nemški, slovenščina bi se potisnila popolnoma iz sodišč, kajti v teh pokrajinah se sedaj že takointako samo toliko slovenski razpravlja, kolikor so v to sodniki, večinoma zagrizeni nemški nacionalci, naravnost prisiljeni. Kako bi bilo potem, ako se uveljavi nemška zahteva, je lahko misliti. Štvar slovenskih poslancev je, da zabranijo tak atentat na pravice našega jezika.

Celjska gimnazija.

Po poročilu nemških listov je bilo koncem minulega meseca odposlanstvo slovenskih poslancev pri ministrskem predsedniku baronu Becku, ki je zahtevalo, da se samostojni nemško-slovenski nižjegimnazijski razredi v Celju razširijo v višjo gimnazijo. Isti nemški listi trdijo, da so Slovenci to zahtevali z ozirom na svojo ponižno zahtevo glede rešitve slovenskega vseučilišnega vprašanja. Baron Beck da je odgovoril, da je to vprašanje mogoče rešiti edino le v sporazumu z Nemci in da naj se torej slovenski poslanci obrnejo na Nemce. Naučni minister Marchet je na vprašanje z nemške strani, ali mu je kaj znanega o tej slovenski zahtevi, odgovoril, da je pač mogoče, da se bili slovenski poslanci pri ministrskem predsedniku, da pa ga le-ta o čem takem nikakor ni obvestil. Bodisi že torej, kakor hoče, pač pa se je res zopet pokazalo, koliko je vredno vedno prijenjevanje in popuščanje naših poslancev,

je, da sem neumen kakor tisti kmet, ki si je nabral za pokoro svojih grehov polno srajco bolh in potrpežljivo prenašal mnogoštevilno pikanje in gomazenje štirinajst dni in štirinajst noči. Tudi oče je stal ob taki priliki gotovo mahoma pred menoj in potrkal po mojem čelu, kakor po vratih. „Votlo“ — je dejal — „hudo votlo!“ In smejal, smejal se je z globokim glasom, kakor orgle: „Ho, ho, ho-o-o!“

Takrat sem obhajal žalostne čase. Če bi bil rekel brat, da žvižgajo polži, kakor fantje, ki se uče za čevljarje, in bi jaz samo majhno neverjetno zmajal z glavo, takoj bi jo dobil po ušesih, da bi slišal tri mesece pred Veliko nočjo, kako klenka k velikonočnim praznikom. Res! Ta brat me je sovražil, kakor pes mačko. In zaradi malenkosti.

Ležim nekoč v košatem grmičevju v hosti in prideta počasi mimo: on in starega graščaka hči, belolična gospodična Alma. Za roke se držita, nič ne govorita, a od časa do časa se spogledujeta tako bežasto, kakor dva mutea. In čisto tik mene se ustavita in brat se skloni, ker je dolg kakor kol, in pritisne svoja usta na njena — da! prav tako dela z njo, kakor mati z detetom, kadar še ne zna hoditi in ga treba še pestovati. Videl sem in vsem in povsod sem povedal: doma, na paši, po vasi in kamor sem prišel. Tako velika sta oba in stara pa se tako neumno vedeta kakor otroci, ki se še za kitlo ne znajo držati! Hi, hi, hi!

drugi dobivajo vse, kar zahtevajo, Slovenci pa ničesar, kvečjemu se še norčujejo iz njih vsled njihove ponižnosti.

Delegacije.

Budimpeštanski listi so prinesli vest, da se delegacije z ozirom na pogajanja glede dovolitve povišanja častniških plač snidejo šele meseca septembra. Tem trditvam odločno oporekajo poročila z Dunaja, po katerih se vrši delegacijsko zasedanje, kakor je minister vnanjih zadev z vso gotovostjo zatrdil, ob koncu zasedanja, koncem meseca majnika.

Čehi in justični minister.

Češki narodni klub se je posvetoval o svojem nadaljnjem postopanju o zadevi dovolitve proračuna justičnega ministrstva, od česar je bil gotovo odvisen nadaljni obstoj Kleinovega ministrovanja. Predloga, da se glasuje proti proračunu, ali da se češki člani proračunskega odseka vzdrže glasovanja, sta bila odklonjena, in sprejel se je predlog, da se glasuje za proračun. Utemeljilo se je ta sklep s tem, da Čehi nočejo povzročiti ministrske krize, ker pričakujejo, da bo vlada izpolnila svojo obljubo ter ustvarila na Češkem oni status quo, ki je bil tedaj, predno so se začele odklanjati češke vloge. Proračun justičnega ministrstva se je sprejel in s tem je bil rešen tudi vsaj začasno minister Klein. Po nemških poročilih je vlada žrtvovala v nagrado za njihovo popuščanje Čehom neprijetnega predsednika praškega nadsodišča Wesselyja, ki je dobil daljši dopust, s katerega se pa ne vrne več na svoje mesto. Kaj smo pa Slovenci dobili za svoje popuščanje?

Nemški kancler na Dunaju.

V ponedeljek je prispel na Dunaj nemški državni kancler knez Bülow. Kakor se je izrazil napram raznim časnikarjem, s katerimi se je pogovarjal, je prišel le zato, da vrne obisk avstrijskemu ministru vnanjih del baronu Aerenthalu. Seveda so se ob tej priliki v daljših pogovorih obravnavala vsa važna politična vprašanja, o katerih po zatrditvi kneza Bülowa vlada med obema vladama, ki delujeta na vzdrževanje miru, popolno soglasje. Knez Bülow je bil tudi sprejet v torek pri cesarju v avdienci. Govoril je dalj časa tudi z ogrskim ministrskim predsednikom dr. Weckerlom, ki se je mudil na Dunaju, da poroča cesarju o teku razprav o preuredbi ogrskega državnozbornskega poslovnika. Knez Bülow je bil tudi v avdienci pri prestolonasledniku nadvojvodi Francu Ferdinandu. V torek zvečer se je knez Bülow vrnil v Berlin.

Hrvatska.

Duhovi na Hrvatskem, katere so saborske volitve gotovo vsestransko silno razburile, so se zopet pomirili, edino eden se ne more pomiriti in to je ban baron Rauch. Ker drugače nikakor ne more, vrgel se je sedaj z vso silo na denunciacije, katerih os je seveda naperjena proti hrvatsko-srbski koaliciji, v prvi vrsti proti onim Srbom, ki so v koaliciji, srbskim samostalcem. Rauchovo glasilo „Ustavnost“ v zadnjem času ne piše skoraj nič drugega, kakor edinole o srbski propagandi ter pripisuje to velikansko propagando srbskim samostalcem. Namen tem denunciacijam je popolnoma jasen; razbil bi koalicijo, v kateri tvorijo ravno srbski samostalci lepo število. In to je čudno, da naj bi bili samo ti Srbi, ki delajo složno s hrvatskimi strankami na zboljšanje razmer na Hrvatskem, oni, ki naj bi delali veliko srbsko propagando, ti Srbi, ki smatrajo Hrvatsko za svojo domovino, v kateri hočejo v miru in slogi živeti s svojimi brati Hrvati. Kot velikosrbska stranka je vedno veljala srbska radikalna stranka, in ravno s to stranko se je vezal baron Rauch za časa

Večerilo se je počasi, rahla sapa je potegnila dol po rebri, po hrastu je zašumelo in tudi tam na desno po temnozelenih hojkah, ki so rastle okrog belega gradiča. Vedno je zvenela godba od tam, gospodična Alma je bila tam doma in to je bil velik muzikant. Nekoč je zbolel organist in ona je sedla na praznik za orglje in še lepše so ji pele kakor vsem, ki so imeli pred njo z njimi posla.

Meni je bilo boljše, če sem ležal čisto mirno vznak. Z nobenim udom nisem ganil, siloma sem stisnil trepalnice, ali niso hotele skupaj na noben način. Zvezde so že gorele po nebu, sapa se je že nekako utekla, spodaj v vasi so evilili in lajali psi, nekje sredi polja so peli vaški fantje, a v gradiču je godba nenadoma utihnila.

Ležal sem in nič mislil. Skoro se me je polotevalo nekakšno polspanje, nekakšne sanje sem gledal z napol zaprtimi očmi.

Takrat je zašumelo in —

„Kdo je to?“ —

Strah mi je vrnil glas, a bil je hripav, nekako zaduščen.

Mlada ženska, ki je belo oblečena, ki zastira z robcem obraz, ki tiho joče, to je — to je gospodična Alma.

Spoznala me je in pokleknila k meni.

„Ti si, brat njegov, kaj ti je?“

Robec je odstranila od obraza in v njenih prostornih in modrih očeh so se svetile kakor grah velike solze. Lepo

volitev in je še vedno v tesni zvezi z njo. Ni banu Rauchu niti za Hrvatsko niti za državo, temveč samo zato, da ostane na banski stolici in zato je treba denuncirati.

Ker srbski samostaleci složno s Hrvati delajo za Hrvatsko v Hrvatski, zato jih tako silno mrzijo ravno oni ljudje, ki nočejo, da bi prišla Hrvatska do večje moči in svobode. Država zaradi te stranke ni v nevarnosti, pač pa je v nevarnosti današnji sistem v državi. Ti „državni“ krcgi se boje sloge Hrvatov in Srbov, boje se za svojo kožo. Dokler so se Hrvati in Srbi grizli med seboj, je bilo pač lahko gospodariti po mili volji nad Hrvatsko, zato je tudi zloglasni Khuen-Hedervary toliko časa paševal v Zagrebu, ko pa so Hrvati in Srbi uvideli, da ima od njihovega spora korist le tretji, in so združili svoje moči v skupno delo za blagor skupne domovine, tedaj je hitro odklenalo nasilnemu gospodarstvu tujcev. Zato tudi čuti Rauch svoj pogin v hrvatsko-srbski slogi, zato tudi dela z vsemi silami nato, da bi razbil hrvatsko-srbsko koalicijo, ker bi mu bi bilo potem lahko gospodariti.

Na Hrvatskem so mnenja, da ban Rauch tako kmalu še ne bo zginil s svojega mesta, a to ne menda vsled svojih uspehov, katerih nima nikakršnih, temveč edino-le zato, ker ogrska vlada noče preveč hitro menjavati ljudi na banski stolici. In mož je eden tistih, ki se bo znal okoristiti s tem dejstvom. Znano je namreč, da je Rauch zelo zadolžen. Na svojem posestvu ima nad pol milijona kron vknjiženih dolgov, in pameten je bil, da je svojega najboljšega pristaša, podbana Czernkovicha namestil kot vladnega nadzornika pri denarnem zavodu, pri katerem ima svoj dolg. Kdor zna, pač zna, in baron Rauch ni neumen.

Macedonsko vprašanje.

Angleška vlada je izdala belo knjigo, katera se bavi s predlogi angleške vlade glede na ureditev macedonskih razmer in v prvi vrsti opozarja na slabe posledice, ki bi mogle nastati vsled mnenja, da velevlasti ne morejo ali nočejo storiti konec sedanjemu kritičnemu položaju v Macedoniji. Predlaga se, da naj se zagotovi novemu macedonskemu guvernerju popolna neodvisnost od turške vlade s tem, da mu velevlasti garantirajo za plačo. Dalje se zahteva, da se zmanjša število turškega vojaštva v Macedoniji in se s tem prihrankom financira nova uprava. Avstrija in Rusija sta mnenja, da sedaj položaj ni za to pripraven za nove predloge, čemur se pa z angleške strani ugovarja, češ, da je nujno potrebno, da se poseže takoj vmes z vsem vplivom, ki ga imajo velevlasti.

Avstrija in Rusija se glasom poročil iz Petrograda popolnoma strinjata glede reformske akcije v Macedoniji. Rusija je predložila svoje predloge tudi že francoski in italijanski vladi. Italijanski mnister vnanjih zadev je izjavil, da italijanska vlada odobrava te predloge in jih bo tudi podpirala.

Družba sv. Cirila in Metoda

2. aprila 1908.

Družbi sv. Cirila in Metoda je poslala narodna tverka Česnik in Milavec v Ljubljani za inserat na računskih listkih znesek 100 K.

*

Družbi sv. Cirila in Metoda je poslal g. I. Perdan v Ljubljani prispevek od družbinih vžgalic za I. četrtletje 1908. znesek 1500 K.

*

Velikonočnih razglednic „Družbe sv. Cirila in Metoda“ se je prodalo do sedaj okoli

je bilo to za moje oči in že tisti hip mi je bilo žal, da sem o njej povsod pripovedoval.

„Kmet Sršen me je ujel v koruzi in me pretepel. Vse kosti mi je polomil zaradi enega samega štroka!“

Sedla je, dvignila mojo glavo in jo položila v naročje.

Mene je zabolelo v hrbtu, da sem zamižal. Mati mila!

„Tak si, kakor tvoj brat, prav tak!“

Ogledovala je moj obraz in vzdihovala.

„Koliko si pa že star?“

„Devet jih bom!“

Prav na ustne mi je kanila solza iz njenega očesa, še čisto sveža, še topla.

„Kaj pa jokaš? Saj še jaz ne, ki imam vse kosti podrobne!“

„Tvoj brat“ — njen glas je bil žalostnejši in žalostnejši — „tvoj brat me je zapustil!“

Smilila se mi je prav resno.

„Kaj te bo zapustil? Vrnil se bo, pa bo konca kraj! V šole mora, učiti se, kaj se bo v hosti navadil? Saj tudi ni vse tako, kakor človek hoče! Kolikokrat bi jaz jutraj rad ležal, pa pride oče in me zagrabi na vse zgodaj za ušesa: hočeš, nočeš, moraš!“

„Ti si otrok, ti nič ne veš, ti ne poznaš še ljubezni!“

Še vedno je jokala, solze so kapale na moja lica in dobro so mi dele, ker so bile tako prijetno tople.

„Ti ne veš, kaj se pravi ljubiti“ — je rekla važno-žalostno!

15.000, a na razpolago jih je približno še toliko. Pač žalostno spričevalo bi si dali Slovenci, ako bi pokazali le toliko zanimanja za naše edino obmejno obrambno društvo, da se niti 30.000 razglednic temu v korist ne more razpečati. Prosi se torej slovensko občinstvo, da sega malo bolj pridno po njih, predvsem pa se opozarja nanje družbine podružnice.

*

Računske listke družbe sv. Cirila in Metoda so naročili nadalje sledeči: gostilna pri Roži, Ljubljana; Juvančič, gostilna Zidan most; gostilna na Šmarni gori; hotel pri Maliču, Ljubljana; Mastnak, prof., Gorica; dr. Štefan Rajh, odvet. kand. Celje; Ivan Zupančič, Martinova cesta, Ljubljana; Tratnikova gostilna, Ljubljana; Ivan Koklič, hotelir, Rudolfovo; Dr. Maurer, t. č. blagajnik m. podružnice v Krškem; hotel „Ilija“, Ljubljana; Anton Zrimšek, Koseze; gost. Kos v Ljubljani; Fani Slajpah, Velka Loka; Kavčič Anton, „Narodna kavarina“ v Idriji; Josipina Podpac, trgovka, Jesenice; Jos. Babnik, Fužine; restavr. „Koširjevega dvora“ Tacen; Josip Plankar, gost. Dolenjska cesta, Ljubljana; Josip Poula, Novomesto.

*

Kje so, kaj delajo nabiralniki družbe sv. Cirila in Metoda iz leta 1898? — Prosimo vse one rodoljube, ki so omenjeno leto prejeli nabiralnike, da blagovolijo družbi poročati, kje se taisti nahajajo. Morda leže kje polni prahu zametani med staro šaro. Usmilite se jih, osnažite jih in poskrbite jim namenjeno delo. Zanesljivo pa pričakujemo, da nas obvestite vsi, katerim so se pred desetimi leti zaupali, o teh nabiralnikih.

Dnevne vesti.

Kranjsko.

— **Prekislilo grozdje** je bil liberalcem drugi mandat v deželnem odboru, in res smešno je, kako sedaj „Slovenski Narod“ odklanja tudi vsako pomisel, da bi bili liberalci kedaj pričakovali kaj takega. Ko je „Grazer Tagblatt“ priobčil ono vest posneto po „Slov. Narodu“, češ, da so se Nemci trudili, da bi s svojo pomočjo spravili v deželni odbor namesto dr. Šusteršiča slovenskega liberalca, in je „Grazer Tagblatt“ označil to „Narodovo“ vest kot pobožno željo liberalcev, se je „Slov. Narod“ silno razkačil ter z debelimi črkami povedal grozovito resnico, da je klub narodno napredne stranke sklenil, da njen kandidat ne sme sprejeti izvolitve, če bi zanj glasovali Nemci, ter da mora v tem slučaju izvolitev odkloniti. Jej, jej, kako silno narodni so postali ti ljudje! Zakaj neki nista dr. Tavčar in dr. Triller odložila deželnozbornske mandate, ko sta bila vendar izvoljena s pomočjo Nemcev! To so tisti ljudje, ki so pred par leti s svojimi slovenskimi glasovi poslali v deželni šolski svet Nemca grofa Barbota! Res, časi se spreminjajo. Zakaj neki niso liberalci pred volitvijo deželnega odbora proglasili svojega sklepa? Zakaj niso povedali, da hočejo pri eventualni drugi volitvi voliti klerikalca, kakor so to potem po volitvah zatrjevali. Ne vemo sicer, ali je bil dr. Šusteršič res na podlagi takega tozadavnega dogovora tudi z nemškimi glasovi izvoljen v deželni odbor, kakor pravi „Sl. Narod“, ali iz vsega tega ne razvidimo čisto nič drugega kakor ono silno lisičje hinavstvo: ne maram grozdja, ki je prekislilo, kajti prepričani smo popolnoma, da bi „Sl. Narod“ ne bil v slučaju, da dr. Šusteršič ni bil prvokrat izvoljen z nemškimi glasovi, potem pisal o kakem takem sklepu, kajti grozdje bi se mu ne videlo več tako kisló, in drugi od-

Domislil sem se na šolo, na kateheta in na cerkev.

„Vem“ — sem rekel. „Boga moramo ljubiti iz vsega srca, iz vse svoje duše in nad vse, bližnjega pa kakor samega sebe.“

Pomislil sem in še nadalje sem se spomnil.

„Poznam, tudi ljubezen poznam. Vero, upanje in ljubezen!“

Kakor bi me ne čula, se je zagledala gospodična nekam v daljavo in mirovala, kakor bi otrpnila.

Tam, nekje za vasjo menda, je vstal nenaden šum in hrup. Padanje udarcev se je čulo, nekdo je kričal, kakor bi se mu slabo godilo.

Siloma sem vzdignil glavo.

„Tepó se“ — sem rekel — „fantje se tepó! Menda je prišel iz sosednje vasi zopet tisti Boltetov, tisti pretepač, ki vsako nedeljo koga okolje!“

Silovita radovednost se me je polotila, vse svoje moči sem zbral, dvignil sem se, kakor mi je tudi težko šlo in odšel sem brez slovesa.

Kje je zdaj tista gospodična Alma, ki je vplivalo njeno celotno ime kakor kontesa milost božja? Če jo najde to moje pisanje, naj jo spomni name! In če ji ne more dati druge koristi, naj ji razodene, kaj je ljubezen! — S strastjo pomešano, nenasičeno hrepenenje, ki trpi tako dolgo, dokler nimamo tistega, česar želimo.

borniški mandat tudi ni kar tako. Tedaj bi bilo pač morda kakih dogovorov z Nemci vkljub sedANJI — seveda post festum — velikanski narodnosti. Človeku, ki je že večkrat lagal, se težko verjame, in liberalcem se težko verjame, da ne bi iskali zveze z Nemci!

— **Slovenecem ničesar!** To je geslo naših Nemcev. Sobotni „Grazer Tagblatt“ piše v uvodniku o zahtev dr. Koroščevi, v kateri je le-ta zahteval, da se ustanovi nadsodišče za Kranjsko in slovenski del Koroške in Štajerske, ter pravi: „Tudi najmanjši poskus, ugodititem željam, o katere ne utemeljenosti ni treba izgubiti niti besedice, bi bilo znamenje za najhujši boj. Naj se torej prizadeti krogi varujejo, še bolj poostri položaj in češkemu vprašanju pridružiti še slovensko vprašanje!“ Seveda, Nemcem vse, Slovenecem pa ničesar! Naše mnenje je pač, da se jezikovno vprašanje ne sme nikakor rešiti samo za Česko, temveč ravnotako za nas Jugoslovane. Ne vemo, ali imamo Slovenci in sploh Jugoslovani res toliko interesa na obstoju sedanjega državnega zbora, da bi si dali samo zaradi tega izbrisati oči ob vsaki priliki, kadar bi se to Nemcem in vladi pohtelo! S svojo oportunistno politiko niso naši poslanci še ničesar dosegli, naj bi torej vendar enkrat poskusili z odločnim nastopom. Izgubiti takointako ne moremo ničesar, kvečjemu kaj pridobiti. Sama od sebe nam ne bo dala vlada nič, Nemci pa še manj, torej edino le boj, ne pa vedno prizanašanje in popuščanje!

— **Slovensko gledališče** je med drugimi tudi ena onih kosti, katerih se je sedaj lotil „Slovenski Narod“, da jih obira po svoje. Res, prav je in popolnoma na mestu, da se izpregovori v novih razmerah, ki so nastale vsled novega deželnega odbora, tudi o slovenskem gledališču, kateremu je bil dosedaj zasiguran klavni njegov obstoj le po milosti Nemcev, ali govoriti se mora o tej zadevi malo drugače kakor pa to dela „Slovenski Narod“. Pomniti je namreč treba, da je naše slovensko gledališče last v prvi vrsti vsega slovenskega ljudstva na Kranjskem, v drugi vrsti pa last celega slovenskega naroda, ne pa morda one ljubljanske klike, katera si prisvaja v vsem in povsod neomejeno oblast, katere ji narod nikdar ni dal in je ji tudi dal ne bo. Ako je ta klika s svojo nadutostjo in ošabnostjo odpodila iz hrama slovenske Talije večino slovenskega ljudstva, ako se je vgnezdila v slovenskem gledališču kakor kukavičji pritepenec v tujem gnezdu, potem ta klika še nima nikake pravice do slovenskega gledališča, ter si ga ne more prisvajati kot svoje posestno stanje. Ravno tako nima nobene pravice komandirati, kaj in kako naj se zgodi v bodočnosti s slovenskim gledališčem. O pomenu gledališča za narodno vzgojo in kulturni napredek ne bomo razpravljali, saj o tem je vsakdo prepričan, ne da bi se moral šele poučevati o stvari po „Slovenskem Narodu“, in „Slovenski Narod“ bo pač tudi enkrat prisiljen pripoznavati, da je morda poleg njega in njegove klike tudi še ljudi, ki imajo tudi vsaj toliko pojma o gledališču, kakor on in njegova klika. Vsekako pa tu izražamo svoje trdno upanje, da bo deželni zbor gledal nato, da bo rešil vprašanje slovenskega gledališča malo drugače, kakor je bilo to v preteklosti. Razvoj slovenskega gledališča se mora zagotoviti, toda popolnoma neodvisno od tistih faktorjev, ki so dosedaj odločevali, o kaki milosti z nemške strani ne sme biti niti govora. Da bi se slovenski davčni denar uporabljal v podporo raznim nemškim gledališkim družbam dvomljive vrednosti, da bi se iz slovenskega davčnega denarja plačevala zabava ljubljanskih Nemcev — ne, to je bilo mogoče za časa liberalno-nemške zveze, a sedaj mora biti tega konec za vselej. Slovenskemu gledališču se mora zagotoviti tolika podpora, da so mu ne bo treba boriti z večnimi težavami, a zato je treba vzeti njega vodstvo iz rok klike, ki je dosedaj gospodarila v njem, ter v njem dati prostora ljudstvu. Ne mislimo s tem reči, da naj bi se postavilo naše gledališče na stališče tivolskega pratra, ali zveže naj se utile cum dulci tako, da bo zadovoljeno potrebam in zahtevam inteligence, pa tudi onim manj izobraženega občinstva. Imeti je treba najprej občinstvo, da ga izobražuješ, a to občinstvo se je sedaj odganjalo, dočim pa je naša inteligenca tako visoko izobražena, da išče edino le še dulce in je utili popolnoma nedostopna. Izobrazbi dostopno občinstvo pa se ne bo priegnilo s stvarmi, ki so prijetne v ušesih naše hipernaobražene inteligence, temveč s stvarmi, katere razume, in zato ne bi imeli prav čisto nič proti temu, da v gotovih dneh postane slovensko gledališče slovenskemu ljudstvu res ljudsko gledališče. Inteligenca lahko pride druge dni do svojih potreb in zahtev. Pod takimi pogoji, ki so lahko izvedljivi, se ni treba bati, da ne bi deželni zbor dovolil slovenskemu gledališču najizdatnejše podpore ter mu tako zagotovil ne samo obstoj, temveč tudi vsestransko zadovoljujoč razvoj. Z večnim zadiravanjem in hujskanjem po „Slovenskem Narodu“ se pač lahko doseže kaj drugega, in klika, ki tamkaj prodaja svojo modrost, more dobri stvari edino le škodovati, ne pa koristiti. Današnji časi so časi treznega in pametnega preudarka, medsebojnega sporazuma; ne pa hrupnega zabavljanja, zato pa se bo tudi slovensko gledališko vprašanje rešilo preko onih, ki žive

le od prepira in psov. To naj bi si zapisal za ušesa „Slovenski Narod“ in njegova klika!

— **Predavanja v „Akademiji“.** Ljudsko izobraževalno društvo „Akademija“ vrši že drugo leto velevažno nalogo, da prireja vseučiliška predavanja v Ljubljani. Vabilu Akademije so se rađe volje odzvali profesorji zagrebškega vseučilišča, ki torej letos prihajajo že drugi tečaj teden za tednom v Ljubljano. Predavanja imajo torej svoj pomen zlasti v dvojnem pogledu. Predvsem se goji med Slovenci vseučiliščna ekstensa v najvišjem pomenu besede, potem pa je pomembno, da sluša naše občinstvo ta predavanja v hrvaškem jeziku. Lepšega in hkratu globokosejšega zblizanja obeh narodov na kulturnem polju si ne moremo misliti. Želeti je le, da bi naše občinstvo, zlasti pa naša inteligenca v mnogobrojnejšem številu posečala ta predavanja kakor doslej. Glavni kontingent obiskovalcev dose-danjih predavanj so dijaki obojnega spola. Delavcev ni blizu. „Splošno žensko društvo“ ne stori ničesar, da bi privabilo svoje članstvo k predavanjem. Druge inteligence je doslej bilo le malo navzoče pri predavanjih, dasi bi ji prav nič ne škodilo, malo širiti svoje obzorje... Od predavanj, ki so bila letos, imamo še poročati o predavanju g. dr. Ferd. pl. Šišića o Hrvatih in Madjarih od l. 1790 do l. 1868. G. predavatelj nam je v zgodovinskem razvoju — segal je še v srednji vek nazaj — kazal odnošaje med obema državama ter nam tako zgradil poslopje, kojega streha je — nagodba iz l. 1868. Senzacija je vzbudilo med poslušalstvom razkritje g. predavatelja o drznem falzifikatu na izvirni listini nagodbe o Reki. Predavanje je bilo z ozirom na dogodke, ki se pravkar odigravajo na Hrvaškem, vrlo zanimivo. Kdor je hotel spoznavati in razumeti te dogodke v zgodovinskem postanku, ta je v predavanju g. pl. Šišića dobil ves potreben poduk. Burno odobravanje koncem predavanja je veljalo zanimivosti predmeta, veljalo pa tudi predavatelju samemu kot članu hrvaškega sabora. Saboru je častitati, da ima v svoji sredi strokovnjake, ki vsak zavraten udarec objestnih sosedov lahko točno parirajo. — V nedeljo, dne 29. sušca je predaval g. Ernst Miller, profesor na pravni fakulteti v Zagrebu, o *raison d'être sociologije*, o upravičenosti te povsem nove znanosti, za katero je kreirana stolica na zagrebškem vseučilišču. mej tem ko n. pr. sociolog Gumpłowicz v Gradcu o tej znanosti kot „anarhistični“ predavati ne sme. Sociologija je znanost o družbi, znanost, ki naj preišče zakone, po kojih se družabni fenomeni ravnaajo. Najjačji pogon je dobila sociologija v razvitku prirodoslovnih znanosti. Zakone evolucije je prenesel na sociologijo Herbert Spencer. Le tega sociologijo je g. predavatelj dosti obširno obravnaval. Spencerjeva sociologija uči, da človeška družba zavisí od raznih zunanjih činiteljev klima, tla, flora, fauna, dalje od notranjih činiteljev, n. pr. čuvstva, inteligence poedincev itd. S pomočjo teh činiteljev na podlagi zakona evolucije gradi Spencer najmodernejšo družbo iz najprimitivnejših človeških družb. Zanimivo predavanje izide v „Slov. Pravniku“, zategadelj bi bilo odveč, danes se obširneje baviti s predmetom tega predavanja. Hvaležno slušateljstvo je dalo bučnim odobravanjem duška svoji izvanredni zadovoljnosti s predmetom in načinom kakor s simpatičnim g. predavateljem.

— **Slovensko gledališče.** V četrtek, 26. marca se je uprizoril cikel treh enodejank pod zaglavjem „Daemon Venus“, in sicer „Mary“, drama histerične ženske, „Velika laž“ (Premagana zmagovalka) in „Vampir“, vse tri spisal Adolf Robida. Torej zopet izvirna premijera v letošnji izvirnih premijer tako bogati sezoni! Vse do malega niso doživele bogve kakšne slave, izvzemši „Pohušanje v dolini šentflorjanski“, kjer je „narod“ v plemenitem, občudovanja vrednem navdušenju ploskal svojemu lastnemu poniževanju in smešenju, kjer se je naslajal nad lastno neumnostjo in sramoto. Ciklus je imel a priori „sua fata“, njegova usoda je bila že vnaprej določena. Značilen je bil nezaslišano pičel poset občinstva, one publike, ki od nekdanj sem reklamira gledališče kot svojo izključno domeno, ki se osmeli govoriti in govoriti o kulturnem pomenu kulturnega zavoda. Značilna je bila tudi kritika. Gospod pisatelj bi bil brusil lahko najduhovitejše besede, razpolagal lahko z najbolj blestečimi pointami, izgubljen je bil, še predno se je odgrnila zavesa. Po kolikor toliko uspelem „Somraku“ istega pisatelja je slovenska kritika teh enodejank nekaj posebnega. V jedri se šopiri kar celo, malo razumljivo poglavje o estetiki in duševni analizi, bujno prepleteno z najrazličnejšimi termini tehnici, a ta je vsaj dostojna in se bliža objektivnosti, druga pa je tendenciozno zavita, surova in nepoštena. „Kritik“ je brez vsake zveze iztrgal iz celote nekaj citatov in jih istotako brez vsake zveze naveržil z jasnim, preprozorim namenom. Seveda je kratkoma lo odrekel pisatelju vsak „globlji“ talent. Kar moramo priznati mlademu, stremečemu pisatelju, če hočemu biti pošten in objektivni, je talent. Priznati mu moramo duhovit, mestoma zelo duhovit, naravnost frapanten dialog, krepko dramatično dikcijo in poznanje tehnike. Uvaževati se mora, da se je pisatelj lotil težkega in kočljivega problema, da je udaril na strune, ki so le malokdaj ali nikoli zazvenela na deskah ljubljanskega gledališča. Snov ne zahteva samo spretne in večje roke, temveč tudi temeljite duševne poglobitve in iz nje izviraajočega oživotvorenja

nastopajočih oseb. In pa finega, rafiniranega igranja! Naj se giblje dialog v še tako lepih besedah in izcizeliranih izrazih, brez gradacije je mrtev. Enoličnost in vedna napetost, ki se pojavljati zlasti v „Mary“ in „Vampirju“, utrudite poslušalca. Omenim naj še eno, dejal bi, taktično hibo pisateljevo. Vse tri enodejanke za en večer so na vsak način preveč. Že zaradi sorodnosti sujetov in motivov, ne glede na to, da se ponavljajo nekateri stavki in izreki v tej ali oni drami, ne sicer z istimi besedami, pač pa z istim pomenom. Toliko pa naj bo avtor prepričan, da bi njegova „Velika laž“, če ne na ljubljanskem, pač pa na malone vsakem večjem odru ne dosegla samo delnega, temveč popolen in časten uspeh. In še nekaj! Kdor pripozna moderno dramo, se mora sprijazniti tudi z vsem njenim ustrojem, z njeno tehniko in z njeno „štimungo“. Izmed igralcev se je odlikovala gospa Borštnikova. Njen čudoviti tip histerične ženske je bil umetniško skoro še višji kakor uloga igralke Regine. Gospa Danilova je bila v svoji, ne preveč hvaležni ulogi, vse hvale vredna. Go spodje igralci pa daleko niso bili na oni višini kakor dame.

— **„Matica Slovenska“** mora v kratkem določiti število, v katerem naj se tiskajo knjige za l. 1908. Zato prosi gg. poverjenike, naj (deleč med člane knjige za l. 1907) že tudi pobirajo članarino za l. 1908 ter ji jo pošljejo čimprej. S tem se izognemo nevarnosti, da bi nazadnje zopet kak član ne mogel dobiti knjig, ker bi jih mogoče bilo premalo tiskanih. — Uprava „Matice Slovenske“ je v smislu želje, izražene večkrat v javnih glasilih, poleg gg. poverjenikov naprosila tudi še drugo gospodo, naj bi po možnosti posredovali med njo in slavnim občinstvom; čim več nas dela, tem lepši bo uspeh. — „Matica“ rada jemlje nazaj, ozir. odkupuje zadnji snopič „Nar. pesmi“, „Zbornika“ in „Kamn. planin“. Najnovejši snopič „Nar. pesmi“ bi mogli pogrešati zlasti tisti gg. člani, ki so pristopili šele l. 1907 in itak nimajo celotnega dela.

— **Telovadno društvo „Sokol I.“ v Ljubljani** priredi III. zabavni večer dne 5. aprila v hotelu „Štrukelj“ ob osmih zvečer. Spored: 1. Klavir. 2. G. Ipa-vic: „Mrzel veter tebe žene.“ Moški zbor. 3. J. Zajc: „Lastovicam“. Tenorsolo poje br. Fr. Matjan. 4. St. J. P.: Strežaj, kakor mora biti. Komičen prizor. 5. H. Volarič: „Slovenskim mladencem“. Ženski zbor. 6. J. Nedved: „Pogled v nedolžno oko.“ Tenorsolo poje br. Fr. Matjan. 7. A. Sachs: „Odlitnjaka“. Komičen dvo-spev, pojeta br. J. Počivalnik in br. J. Fabjan. 8. V. Parma: Romanca iz „Legionarjev“. Tenorsolo z moškim zborom in spremljevanjem klavirja. 9. „Skepala roke si bele...“ Tenorsolo poje br. Fr. Matjan. 10. J. P.: „Čevljarski učeneč“. Burka s petjem v enem dejanju. Vstopnina 40 vinarjev. K mnogobrojni ude-ležbi vabi odbor.

— **Izkaz posredovalnice slovenskega trgovskega društva „Merkur“ v Ljubljani.** V službo se sprej-ma: 2 poslovodja za na deželo, 2 knjigovodja in korespon-denta, 1 potnik, 3 kontoristi, 8 pomočnikov mešane stroke, 2 pomočnika špecerijske stroke, 1 pomočnik manufakturne stroke, 1 pomočnika železninar. stroke, 2 kontoristinj, 4 prodajalke, 6 učencev. — Službe iščejo: 3 kon-toristi, 3 knjigovodje, 17 pomočnikov mešane stroke, 4 pomočniki špecerijske stroke, 2 pomočnika manufakturne stroke, 2 pomočnika železninarske stroke, 2 pomočnika modne in galanterijske stroke, 12 kontoristinj, 6 blagaj-ničark, 7 prodajalk, 1 učenka.

— **Plemenit rodoljub.** V Trzinu je umrl v starosti 62 let inženir Viljem Polak. Pokojnik je volil družbi sv. Cirila in Metoda približno 188.000 K. Užitek od te glav-nice ima deloma njegova soproga, deloma njegova sestra do svoje smrti. Trziškemu Sokolu je volil blagi pokojnik 3000 K, slovenskemu bratnemu društvu v Trzinu 3000 K, otroškemu vrtcu 2000 K, za slovenska učila 1000 K, di-jaški kuhinji v Kranju 6000 K, za učitelja petja in godbe v Trzinu 6000 K. Vsi ti volilojemniki imajo pravico pobi-rati samo obresti od voljenih zneskov. Za slovenske teh-nike je določil ustanovno glavnico 15.000 K. Slava takemu rodoljubi!

Štajersko.

— **Celjsko gimnazijsko vprašanje** zopet razburja duhove na Štajarskem. Na drugem mestu smo že omenili, v kakem zmislu pišejo o tej zadevi nemški listi. V več-rajšni seji proračunskega odseka pa je poslanec dr. Korošec sprožil zopet to zadevo ter zahteval, da se samostojni nemško-slovenski nižji gimnazijski razredi razširijo v po-polno gimnazijo. Vendar pa se ni upal zadeve predlagati v obliki predloga, temveč je celo zadevo le priporočal vladi, da se ozira na to željo Slovencev. To je storil vsled tega, ker najbrž njegov predlog ne bi bil sprejet. Tudi poslanec Žitnik je v svojem govoru poudarjal isto ter dejal, da smatrajo Slovenci razširjenje velike gimnazije kot kulturno zadevo, ne pa politično. Vzlic temu pa ni-kakor ni upati, da bi se v bližnjem času storilo kaj v tej stvari, temveč bodo slovenski dijaki še nadalje morali po dovršeni nižji gimnaziji prestopati na nemško višjo gimnazijo, kjer se jih smatra kot nekake vsiljence, kateri pravzaprav nimajo nikake pravice do pouka na tem zavodu.

Da potem store zagrizeni nemškonacionalni profesorji tudi svojo dolžnost, je seveda popolnoma umljivo. Slovensko dijaštvo ima na takem zavodu res svoje bridke čase.

— **Deželni odbor štajerski** je izdal dne 21. m. m. čuden odlok. Županstvo neke občine je naročilo pri c. kr. pomožnih uradih slovenska godbena dovolila s pri-pombo, da nemških ne sprejme. Deželni odbor je na to naročilo sledeče določil: „Reševaje ondotno vlogo se de-želnemu pomožnemu uradu naroča, da pošlje 20 komadov godbenih dovolil. Obenem se pripomni, da drugih tiskovin deželni odbor nima in da se morajo pri izdajanju godbenih dovolil te sedaj običajne tiskovine brezizjemno rabiti, v nasprotnem slučaju bi moral deželni odbor v smislu do-ložb zakona od 12. aprila 1866, dež. zak. št. 12. gospoda občinskega predstojnika z globo kaznovati.“ Deželni odbor se skrbno varuje povedati, katere so te druge tiskovine. Bodi mu povedano, da niso nemške, ker imajo tuje izraze, katerih tudi Nemec, ako ni obiskal srednjih šol, ne razume. Gospoda tam v Gradcu, kako morete tirjati, da slovenski župan naj ve, kaj je „impost“ itd., in ali vam draga god-bena dovolila ne vržejo toliko, da bi jih založili tudi v slovenščini? Če vam mrzijo naša, mrzé nam vaša.

„Nar. List.“

— **Slovenski davčni denar v nemški hranilnici.** Vodja celjskega okrajnega zastopa vladni komisar dr. Breschar nalaga denar slovenskih občin v nemški hranil-nici. Seveda se v to poslužuje neke novosti: iznašel je namreč „mešane“ občine, ker je vedno trdil, da nalaga denar slovenskih občin v slovensko, nemških pa v nemško hranilnico. Kake so neki te „mešane“ občine? Občina Petrovče je slovenska občina, a njen denar leži v nemški hranilnici, torej je ta občina tudi mešana, morda zato, ker se v njej najde kak nemčur, ki kriči, da je Nemec. Imajo pač res ti c. kr. vladni komisarji čudne pojme o slo-venstvu.

— **Nemške obljube.** V štajerskem deželnem zboru se je lansko leto sklenilo ustanoviti slovensko kmetijsko šolo v Št. Juriju ob južni železnici ter obljubilo, z zidavo začeti že letos, da se šola potem otvori leta 1909. Kakor pa sedaj vse kaže, so to bile res prave „obljube“, kajti de-želni odbor je dal celo posestvo, ki je kupljeno za kme-tijsko šolo, zopet za celo leto v najem. Tako bodo Slovenci čakali, da dobe svojo kmetijsko šolo, saj jim je — ob-ljubljena.

— **Nesreča pri stavbi v Celju.** V torek zvečer se je podrl pri novi stavbi poleg poslopja mestne hranilnice v višini 2. nadstropja požarni zid sosedne stare hiše na zidarje, ki so zidali temelj nove hiše. Štirje so bili deloma težko, deloma smrtnonevarno poškodovani. Stavbo vodi inženir Lindauer in so tudi mestni stavbni strokovnjaki stavbo nadzorovali. Vendar niso odvrnili nesreče, katero bi bil priprost stavbni mojster gotovo preprečil. Gospodje si pač morajo glave beliti, kako bi se kaka slovenska stavba za več let zavlekla in kako slovensko stavbišče z načrtom novih ulic ob vrednost spravilo. Življenje ubogega delavca ni tako važna stvar za te gospode. Ti gospodje so bili od raznih strani in tudi od polirja opozorjeni na nevarnost in vendar niso ničesar ukrenili. Eden poško-dovancev je že umrl.

— **Volitve v konjiški okrajni zastop.** V skupini veleposestva je volilo izmed 19 volilnih opravičencev 12. Kakor piše graška „Tagespost“, sta volila tudi 2 slovenska veleposestnika složno z Nemci. Sedaj se pa Nemci sami med seboj tepejo. Konjiški tržani so razžaljeni, da ni iz-voljen v veleposestniški kuriji noben tržan. Zato hočejo sestavo novega zastopa preprečiti na ta način, da ne bodo volili svojih 7 zastopnikov. — Kmečke občine so volile slovenske može.

Koroško.

Delati je treba. Že večkrat smo imeli priliko po-hvalno se izreči o izbornem delovanju občine Sele nad Borovljami, ki edina na Koroškem bije neustrašen boj proti nasilstvom nemškonacionalnega uradništva. Kako je tu res treba pravega boja za vsako najmanjšo stvar, kaže sledeči slučaj. Selsko županstvo je naročilo, od novega leta naprej pri celovškem okrajnem glavarstvu slo-venski državni zakonik ter plačalo naročnino, a okrajno glavarstvo je vzlic temu pošiljalo nemški državni zakonik, katerega pa je županstvo vedno vračalo. Okrajno glavarstvo je nato zahtevalo, da naj občina naroči poleg slovenskega tudi nemški izvod, češ da si občina vsled tehničnih izrazov s slovenskim zakonikom ne bo mogla v vseh slučajih pomagati. Županstvo je nato odgovorilo z naznanilom, da jamči za popolno razumevanje slovenskega državnega zakonika ter odklanja nemškega. „Oziraje se na občinski odbor kakor tudi na večino slovenskega pre-bivalstva je nemški zakonik tukaj brezpomemben, ker ga nihče vsled visokonemških kakor tujih tehničnih izrazov ne razume. Ker se je naročnina za slovenski zakonik že poslala, se nujno zahteva, da se isti skoraj dopošlje. Žu-pan: Janez Uznik.“ In občina Sele sedaj dobiva slovenski državni zakonik. Odločnosti in dela je treba, pa se da na Koroškem tudi veliko, ako ne vse doseči! Čast taki občini in njenemu županu!

Slovenski šolski otroci na Koroškem so pač res na milost in nemilost izročeni nasilnemu potujčevanju. V

Lešah pri Prevaljah na Spodnjem Koroškem se je dogodil sledeči slučaj. Šola v Lešah je utrakvistična, seveda tako, kakor se ta beseda tolmači edinole na Koroškem: v prvem razredu nekoliko dvojezičnega abecednika (46 strani slovenskega) in potem nič več slovenshine. Na leški šoli poučuje neka učiteljica Augustin. Ta učiteljica je nastavila v prostem času učenko, katera mora paziti na to, da otroci ne govorijo med seboj slovenski. Vsakega otroka, ki se pregreši proti prepovedi slovenske govornice, se napiše na šolsko tablo, in učiteljica ga potem kaznuje. Ne vemo, ali je še kje druge na svetu mogoče tako nasilstvo, ali samo na slovenskem Koroškem. Ali ne bi bil vendar enkrat že skrajni čas, da slovenski poslanci v državnem zboru store svojo dolžnost, ter ako ne gre drugače, z najskrajnejšimi sredstvi prisilijo vlado, da stori enkrat red na Koroškem. Seveda je tu treba kaj drugega kakor par vodenih resolucij. Saj prilike imajo dovolj!

Iz vrbske okolice. (Izlet na Jesenice.) Skoraj docela s koroškimi Slovenci napolnjena dvorana pri Jeleni na Savi dne 22. m. m. je pričala, s kakšnim zanimanjem so prihiteli naši zatirani obmejniki gledat igro, ki je vzeta iz boja za obstanek koroškega Slovenca. Igro „Na smrt obsojeni“ je gospod pisatelj Meško imenitno pogodil. Prav očarala nas je in solze so silile pri nekaterih prizorih iz oči, s tako dovršenostjo so vrli jeseniški Sokoli na odru živo predstavljali boj, ki ga bijemo z našim sovrantom. Naš g. Radoslav Špicar v ulogi Nemca Gelba je imenitno predstavljal brutalno neusmiljenost in vladehlepnost naših nasprotnikov, „kaplan Dolinar“ in „Ivan“ pa preveliko potrpežljivost in pohlevnost našega Slovenca, „Pevec“, Gelbov pisatelj, pa žalostno usodo človeka odpadnika, ki pogine na cesti umorjen od svojega gospoda, kateremu je pomagal pri volitvah do zmage. — Zanimljivi v žalostno igro smo zapustili gledališke prostore ter odšli v gostilno se malo okrepčati. Potem so nas pa spremljali na kolodvor Sokoli, poječ nam navdušujoče pesmi, dokler nismo z burnimi pozdravi in z živio-klici oddrdali nazaj na Koroško. Zadnji izliv navdušenih pozdravov „na smrt obsojenih“ se je razlil v Podrožico, kjer se jih je polovico peljalo na spodnje in polovico na zgornje kraje, vsak nazaj na svoje pozicije, ne mirno čakati na izvršitev smrtnih obsodbe, ampak na nov boj, na novo življenje.

Primorsko.

— **Dopolnilna volitev na Gorškem.** Ker je bil dr. Franko izvoljen v splošni kuriji in v veleposestvu, je obdržal mandat splošne kurije ter odložil mandat veleposestva. Vsled tega se je vršila v ponedeljek dopolnilna volitev v veleposestvu, pri kateri je bilo oddanih 100 glasov, od katerih jih je dobil Ivan Savnik, župan in veleposestnik v Biljah, 94 ter bil strem izvoljen, dočim je dobil Anton Zucehiati le pet glasov. Na liberalnem in agrarnem programu izvoljeni poslanci so ustanovili skupni klub — „Slovenski klub“, ki šteje sedaj devet članov.

— **Dobernig o slovenskem napredovanju v Gorici.** V graški „Tagespost“ je poslanec celovškega mesta Dobernig priobčil nekake utise s svojega potovanja po Primorskem. Dobernig je bil svoj čas urednik nekega tržanskega nemškega lista ter so mu svoječasne razmere na Primorskem dobro znane, zato je zanimivo čuti, kaj sodi tak človek o sedanjem narodnostnem položaju na Primorskem. Dobernig pravi: „Nobena sreča na svetu ni tako neskaljena, noben pomladni dan tako lep, da ne bi padala nanj tudi kaka senca. Potujem po gorški okolici, povsod — slovenski glasovi. Vstopil sem v kmečko hišo, da bi dobil odgovora na neko radovedno vprašanje. Nagovoril sem jih italijanski. Odgovor pa je prišel le prisilno preko ustnic slovenskega dekleta — v nemškem jeziku. Kajti ta temna lepota, ki jo je tujec smatral za vročerkvno Italijanko, je Slovenka skozinsko: ona sovraži Italijane in kaže rajši da pozna manj jej grozni nemški jezik. Na tem kmečkem domu je narodno vseslovansko čustvo tako ukoreninjeno, da je slika češkega virtuoza Kubelika dobila častno mesto na steni. Naj se nam pokaže v nemških krajih hišo, kjer poznajo Schuberta ali Wagnerja! V nekem predmestju Gorice sem srečal mestno oblečene šolske deklice, ali njihova usteca so besedičila v slovenskem narečju. Kaj pomenja vspricho tega tabla z italijanskim uličnim napisom? Mar so napisali kakor Giosuè Carducci ali Giuseppe Verdi spomeniki za vse čase, kakor da bi bili v kakem mestu v Lombardiji ali onkraj Abruzzov? Ali pa niso morda ti spominski znaki na narodno skupnost z italijanskim narodom, ki jo gorški mestni mogotci razobešajo na ogled, istotako minljivi kakor vse pozemeljsko? Ali sedanost ne ve več, da je bila Gorica še pred malo desetletji pravzaprav nemško mesto, v kolikor sta bila posest in blagostanje v nemških rokah in nista bila omejena le na malo kolonijo tujcev, ki pa se vedno krči? Kako nemška je bila Gorica in je deloma še, to ovajajo tudi lepaki na zidovih, ki tudi v nemškem jeziku vabijo na koncert ruskih pevcev Slavjanskega. Kje pa so časi, ko so se plemenitiš Primorske shajali na dirkah, ko so rodbine Ritter, Gyulay, Böckmann odpirale gorškim siromakom svoja dobrotvorna srca, ko se je hodilo po Herrngasse in Fleischbankgasse, ko nista le častnik in državni uradnik

na javnih mestih govorila nemški, ko je bil to v mnogih slučajih tudi domači in rodbinski jezik? Ali še dalje. Vrsta hiš v najodličnejši ulici mesta nosi slovenske napise. Okusna moderna zgradba kaže na pročelju mišljenje lastnika in od vpludnih prebivalcev se more doznati, da Slovenci kupujejo eno hišo za drugo ter izpodrivajo, polagoma sicer, ali v svesti si svojega cilja in tem gotoveje, italijanstvo iz starih mu domačij. Kakor železen obroč oklepa Slovenstvo mestno območje, v katerem sicer Italijan še daje intonacijo, ali bo — ker je nezmožen za krepak odpor in gospodarsko trhel, v nadaljnjem času politično pogažen. Moglo bi se celo že s precejšno gotovostjo napovedati leta za to. V mestni hiši goriški ne bo potem več gospodoval jezik Carduccija in v gledališču ne bo vladal duh Verdija, ampak — no, kako se imenujejo bodoči pesniki, umetniki in državniki slovenskega plemena? V Gorici se vrši narodno-zgodovinski proces, ki se ne da odvrniti. Kakor je bilo v Ljubljani nemstvo potisneno v ozadje, tako se godi sedaj z italijanstvom v Gorici.“

— **Sijajen uspeh „Narodne gospodarske organizacije.“** V Pulju so se pred kratkim vršile volitve v bolniško blagajno arzenalskih delavcev, katera je bila sedaj v rokah socialnih demokratov. Delavcev je blizu 6000. Prvikrat je sedaj posegla pri teh volitvah vmes „Narodna delavska organizacija“ ter v resnici dosegla sijajen uspeh. Delavstvo voli namreč 150 delegatov, kateri zopet izmed sebe izvolijo 9 mož, ki potem upravljajo blagajno. Vkljub silni socialnodemokratski agitaciji je bila disciplina narodnih delavcev vzorna, in izvoljenih je bilo 125 narodnih delegatov in le 25 socialnodemokratskih. Po teh volitvah preide uprava bolniške blagajne v narodne roke.

Gospodarstvo.

Kmetiski utrinki.

Dopis s kmetov.
(Dalje.)

Ti gospodje so šli v Švico ali na Dansko ter prinesli od ondi začudenje vzbujajočo novico, da se ondi prodajajo krave po 800 do 1000 K, ter da se je zgodilo, da se je prodal jako lep bik celo za ogromno vsoto 10.000 K. Ta novica je vplivala fascinujoče in vse prek je pričakovalo čudežev od take živinoreje. Toda sedaj, ko se je ta pijanost poglobila, prišel je gospodarski maček, in mesto obetanega denarnega dežja nam štrli nasproti letni deficit 200 K pri govedu, kakor ga je dosegla grška šola. Kako je prišlo vse to? Odgovor leži na dlani. Švicarji se imajo za visoke cene svoje živine zahvaliti edinole nam. Vsled velikanske, prav ameriške reklame ter hvalisanja, ki se vrši deloma namenoma, deloma pa tudi nevede in nehote, vživilo se je ne samo pri nas, ampak tudi po drugih živinorejnih deželah prepričanje, da more priti ves spas živinoreje le iz Švice, ter so se v ta namen tako od držav, kakor dežel, pa tudi drugih korporacij izmetale za nakup plemenskih bikov in krav v Švici prav gorostasne svote. Le tej okoliščini se imajo Švicarji zahvaliti za visoke cene svoje živine. Ker je postalo povpraševanje večje, nego je bila prireja zato je dosegla ondotna živina tako visoko ceno. Mleka namreč tudi Švicarji ne prodajajo veliko dražje, ter spada tudi ondi krava, ki ima 3000 l mleka na leto, med boljše molznice. Za meso pa vrže tudi švicarsko govedo le vsled svoje večje teže primeroma več, kakor naše. Švicarsko govedo ima torej le zato tako visoko ceno, ker hodijo od vseh strani ljudje tjakaj kupovat plemenske živali. Kakor hitro pa to poneha, pa se bo isto plačevalo od živinskih kupecev ter mesarjev le svojej teži primerno.

Da bi pri nas mogli splošno vzgojevati tako plemensko govedo, to je naravnost izključeno. Kam jo pa naj prodajamo? V vseh agrarnih državah gre stremljenje po emancipaciji živinoreje od tujih vplivov. In mi smo vendar okoli in okoli s takimi obdani. Gotovo bodo ondotni agrarji že skrbeli, da se prevelik naval iz naše države zajezi s primernimi sredstvi.

Ostane torej naša živina kot splošno trgovski predmet za mesni ter mlečni trg. Koliko vrže živina pa tako, to smo pa v prejšnjem članku pojasnili.

Vsega tega naši oficijelni poklicani ter nepoklicani učitelji kmetov niso upoštevali. Zagledali so se v živinorejo, kakor bik v nova vrata, ter razkladali in priporočali, kar so drugod videli, ne meneč se, ali so pa dani pri nas predpogoji tudi za gospodarski uspeh take živinoreje. Ves način reševanja našega kmeta se je vršil po teoretični šabloni ne oziraje se na praktične razmere ter dejanski gospodarski položaj našega kmetijstva z ozirom na lego dežele ter vnovčevalnih predpogojev za produkte kmetijske panoge, ki se mu je priporočila. Živinoreja, kakor se priporoča v danih razmerah našemu kmetu, more se gojiti le kot šport, ne pa kot panoga, ki naj našega kmeta preživlja. Učilo se ga je, kake postave mora biti govedo, kakega repa, glave, rogov, hrbta, nog, mišic, parkljev in ne vem še kaj, ali se pa vsa reja izplača, tega se ni nikoli pomislilo niti povedalo. Dalje, kakšen mora biti hlev, jasli, staje, tlak itd.; če se bo pa v to vloženi kapital tudi obrestoval in amortiziral, se pa ni nikdar vpoštevalo.

Vse prvo je sicer jako lepo, ampak umno gospodarstvo to ni. Umno gospodarstvo je tako, kjer je vsak vinar plodonosno naložen, ne pa, kjer tisočaki mrtvi leže. Ja že tako. Duševni materijalizem je premagan, gopadarski pa še obstoji in prav je tako. Že Moltke je rekel, da je treba za vojno denar, denar in zopet denar. Isto velja za življenje. Nihče ne živi od dela, ampak le od zaslužka in nihče ne od kupčije, ampak le od dobička. Stremljenje vseh družih stanov gre po materijelnem blagostanju. In samo kmet naj se lovi za zračnim fantomom umne živinoreje, dasiravno mu materijelno izgubo nese, in sam pri tem strda in se mu slabo godi. Od same skrbi za živino se je pri tem pa na kmeta pozabilo. Lepa živina je bila glavna stvar, kmet pa postranska. Le en primer. Kmetu zbolijo tele ali trimesečno prase. Gre vprašat soseda Gustava Razumnika za svet, in ta pravi, ker boleznii ne more sam spoznati, naj le gre po živinozdravnika. Mi pa pravimo, ne hodi! Kakor hitro greš po živinozdravnika, je že obtele ali prase brez ozira na to, ali se žival ozdravi ali ne. Ker je namreč ponavadi živinozdravnik zelo oddaljen, te bo stal že voz svojih 10 K, živinozdravnik ti bo računal svojih 20 K, potem še zdravila itd., pa si gotovo obtele ali prase, kar se denarne vrednosti tiče; če ti pa vžlie živinozdravniku pogine, pa ob dva. Živalsko življenje se namreč ne sme primerjati človeškemu, niti ne živinozdravnikov doktorjem medicine. Človeško življenje je samo sebi namen, katero mora zdravnik na vsak način rešiti, pa naj stane kolikor hoče, živalsko pa ne, ampak ima le toliko časa vrednost, dokler stroški za ohranitev ne dosežajo ali presežajo vrednosti živali same. Kakor hitro bi se pa imelo to zgoditi, je pa boljše, da pogine. Kmet mora imeti, kakor to delajo drugi stanovi, vedno le materijelno stran kake stvari pred očmi, idealno ljubezen do lepote in življenja živali pa naj prepusti onim, ki imajo denar, pa si tak luksuz in šport lahko privoščijo. Saj naš kmet pametno misli. Še ko se ženi ima prislovico, da je človek lepote kmalu sit, če ni nič pod palcem, ter išče nevesto z bogato doto. Torej še tukaj, kjer pride kolikor tudi etičen moment v poštev, pa tako realno misli; pa bi pri živinoreji, kjer tega atributa manjka, tega ne storil.

Pisatelj tega članka je proučil mnogo tozadevnih knjig. toda kaj pomaga najlepša in najumnejša živinoreja, če pa izgubo nese. In zoper te nizke cene si posamezen kmetovalec ne more pomagati. Zato je zmetal vse te knjige v peč, ker za naše gospodarske razmere niso. Geslo mora biti: gospodarski napredek nad vse, ne pa umna živinoreja nad vse. Zapravljivost ostane zapravljivost, pa naj si je tudi odeta v gala obleko umne živinoreje. Menda je za gospodarski položaj kakega človeka nazadnje vseeno, če 200 K zapije, zaigra, zapotuje itd. ali pa pri živinoreji zapravi. Če bi ne bilo tu ozira na eventualno škodo na zdravju, bilo bi treba prvim celo prednost dati. Ti imajo pri uživanju subjektivno celo prijeten čut razkošja, medtem ko bo zadnji trpel in skrbel in še 200 K zapravil.

Morda bodo vzbudila ta naša izvajanja začudenje ogorčenje in ugovore, toda saj so ona le logično izpeljane, konsekvence obstoječih dejstev, in resnica ostane resnica, pa če tudi v oči kolje. Sosed Gustav Razumnik in kar vas je ostalih učiteljev in zagovornikov sedanega načina kmetijskega gospodarstva ter živinoreje, preskrbite nam odjemalcev, ki nam v hlevu plačajo 1 kg mleka po 25 h ter kupecev, ki plačujejo 1 kg živine žive teže po 2 K, pa bomo redili živino, da bo veselje, zidali hleve kot graščine ter jih olupšali, da se bo vse svetilo, magari če damo še vsaki kravi svoje ogledalo. Kupovali bomo umetni gnoj za travnike ter močna krmila za pičo, lovili ter razpeljavali gnojnice, če tudi smrdimo kot dihurji, ter vse gozde posekali in jih spremenili v pašnike.

Dokler pa tega ni, pa moramo s svojo glavo misliti, kaj nam donaja gospodarsko korist, kaj ne, ter se potem raynati.

Najbolj pa občudujemo pri njihovem delovanju novodobne trijake, ki so se v najnovjšem času pojavili na obzorju kmetijske politike in gospodarstva. To so gospodje dr. Krek, Legvart in Gostinčar. Človek ne ve, ali bi pri tej gospodi bolj občudoval gorostasnost nevednosti v zakonih in pravih splošnega trgovskega izmenjavanja in vnovčevanja blaga ter denarnega pretakanja, ali pa frivolnost špekulacije na nerazsodnost in nevednost ljudi in igre z gospodarsko usodo kmetovo? Ti ljudje hočejo nič več nič manj, kakor z nadprodukcijo živine ter nje produktov dvigniti ceno istim, ter na ta dokazano edino mogoč način zboljšati bedno stanje kmeta. Ali se ne pravi to vsa ona pravila, ki jih imamo zgoraj v mislih, na glavo postavljati?

Pri vsakem trgovskem premetu, ki se proizvaja za življensko potrebo, si stojita nasproti produkcija in konzum ali proizvodnja in poraba. Po teh okoliščinah se ravna potem kupovanje ter prodaja blaga ter cena za to. Važno ulogo igrajo pri tem še prometne zveze ter vozni tarifi. Z drugimi besedami se da to tako povedati: Ako bi se gotovega blaga več porabilo, kakor se ga proizvaja, tedaj bo popraševanje po njem veliko. Blago se bo lahko prodajalo, ter bodo šle cene kvišku. To seveda le, ako oni

kraji, kjer se to blago rabi, od onih, kjer se proizvaja, niso tako oddaljeni, da vozna vrednost blaga neprimerno zniža ali celo uniči. Če se pa nasprotno kakoga blaga več producira kakor porabi, tedaj bodo producenti to blago težko prodajali, konzumenti pa lahko kupovali. Cena blaga pa bo ostala nizka, če ne bo celo padala. (Sledi.)

Tržno poročilo.

Denarni promet.

Dunajska borza. Parlamentarni položaj je ta teden precej neugodno vplival na denarni trg. Vzlic temu, da se je kriza odvrnila, se vendar denarni trg še ni pomiril. Poleg tega pa so začele tudi industrijske vrednosti kazati nazadovanje, posebno one železninskih podjetij. Vendar pa se je nadejati, da se sedaj denarni trg kmalu ustanovi. Notirale pa so kreditne akcije 650-75, ogrska kreditna banka 753-70, bančno društvo 541-25, zemljiška banka 437-50, državne železnice 684-75, lombardi 148-50, alpine montanske akcije 634-25, ruska renta 93. Bančna obrestna mera $4\frac{1}{2}\%$, privatni diskont 4 do $4\frac{1}{16}$, daljši $4\frac{1}{8}$ do $5\frac{1}{8}\%$.

Promet s pridelki.

Žitni trg je vsled slabih vremenskih poročil začel kazati nekoliko živahnije lice. Prodajalci so šli s cenami nekoliko navzgor, a odjemalcev ni. Cene so ostale od dne do dne približno enake, v celoti pa so tekom tedna padle pri pšenici za 20 do 25 vin., pri rži za 5 do 20 vin., pri koruzi za 20 vin.

Cene za vsakih 50 kg so notirale ab Dunaj:

Pšenica, tiška 76 do 79 kg K 12-20 do K 12-70, slovaška 77 do 81 kg K 11-45 do K 11-90; nižeavstrijska in moravska, K 11-45 do K 11-70.

Rž, slovaška nova 72 do 75 kg K 10-95 do K 11-15; peštanska 72 do 75 kg K 11— do K 11-25; avstrijska 72 do 75 kg K 10-75 do K 11—; ogrska 72 do 74 kg K 10-85 do K 11-40.

Ječmen moravski K 8-25 do K 8-60, slovaški K 7-75 do K 8-60.

Koruzi, ogrska K 6-85 do K 7-05.

Oves, ogrski izjemne vrste K 8-55 do K 8-80; prve vrste K 8-25 do K 8-50.

Spirit kontingentira prompt ab Dunaj K 59— D, K 60— Bl.

Repno olje vsakih 100 kg prompt ab Dunaj K 97— D, K 98—.

Laneno olje vsakih 100 kg prompt ab Dunaj K 68— do K 68-50.

Petrolej vsakih 100 kg: kavkaško rafinirano brez soda, prompt ab Trst, transito K 11-50 do K 12— B.

Meso. Cene za kilogram so sledeče:

goveje meso prednje	K 0-60 do K 1-65
" " zadnje	" 0-94 " " 1-80
telečje	" 0-70 " " 1-80
svinjsko " ogrsko	" 1-16 " " 1-56
ovčje	" 1-08 " " 1-28

Mast za vsakih 50 kg: domača, svinjska, s sodom prompt K 69— D, K 70— B ab Dunaj.

Loj, prompt K 34— D, K 35— B ab Dunaj.

Slanina, bela brez zaboja prompt K 59— D K 60— B ab Dunaj. Cena padla.

Sladkor, v kockah za 100 kg: brutto K 77-75 D K 78-75 B, kristalni sladkor prompt K 66-50 D, K 67— B ab Dunaj.

Kava, za vsakih 50 kg: Santos Good Average B 47— D; K 48— B; Santos Perl Good K 51— D; K 52— K prompt od Trsta. Tendence mirna.

Glasovi odvetniških in notarskih uradnikov.

Apel na občni zbor zveze slovenskih odvetnikov v Ljubljani.

Dne 5. aprila t. l. se vrši v prostorih mestne posvetovalnice v Ljubljani občni zbor odvetnikov. Domalega vsi slovenski odvetniki in notarji so se združili v močno falango, da ščitijo slovenske pravice, pravice slovenskega jezika pred drugimi neslovenskimi narodi.

Jezikovna enakopravnost slovenskega jezika pri sodiščih in drugih avtonomnih oblastih bode tvorila dnevni red tega običnega zbora.

Ljubezno do slovenskega jezika se bode povdajala na tem zborovanju v vznešenih govorih raznih retorikov. Ljubezen do slovenskega naroda!

Nehote se pri tem spominjamo na izreke: Zaupanje vzbuja zaupanje, ljubezen zopet ljubezen.

Slovenski živelj je v tem pogledu lahko hvaležen slovenskim pravnikom, ki so s svojo močno organizacijo in narodnim čutom povzročili naši nemški državi, da se trese skoraj ves ministrski aparat.

Z zaupanjem se ozira vsak posameznik — zavedajoč se svojih narodnih pravic — kakor tudi vsi skupaj združeni pod slovensko trobojnico na one činitelje, ki se po vsej pravici imenujejo nositelji javnega življenja, ali že vendar enkrat rešijo vprašanje ali je slovenski jezik enakopraven drugim narodom, ki so se kulturno razvijali v času, ko so naši pradedi s svojo krvjo varovali njih kulturo.

Ne bo veselejšega trenutka v slovenski zgodovini kakor oni, ko bomo lahko z veseljem vzkliknili za Vodnikom: „Iliriji vstani! Tebi so zajamčene enake pravice kakor drugim narodom!“

Tedaj bode tudi ves slovenski živelj z zaupanjem in ljubeznijo gledal na one, ki so mu vstvarili lepšo bodočnost.

S to pridobitvijo povzdignil se bo slovenski narod moralno in gmotno.

Nele narod, tudi slovenski akademiki bodo iz te borbe odnesli mnogo sadu, dočim se nam slovenskim odvetniškim in notarskim uradnikom to ne bode poznalo, vsaj materialno ne, ker smo svojo usodo zakopali v pisarnah onih, ki bodo morda moralno osrečili ves narod. Materialno pa bo koristilo to tudi slovenskim akademikom, ker ji ne bo treba iskati kruha izven svoje rodne zemlje.

Ravno tega dne, to je 5. aprila, pa se vrši zborovanje odvetniških in notarskih uradnikov, one organizacije, ki hodi slučajno ravno tega dne s svojo borno organizacijo za mogočno organizacijo svojih šefov — slučajno pravim — s tem razločkom, da bo dnevni red te komaj se razvijajoče organizacije tudi slovenskega uradništva izpolnil dnevni red — ne pomoč drugim — ampak pomoč samemu sebi.

Želodčno vprašanje bomo premlevali pri naših mizah, vprašajoč se, ali bodo naše prošnje, naše zahteve tudi prišle pred duri onih, ki bodo z navdušenjem imeli lepe besede za ves narod, in morda tudi za nas?

Bridka skušnja nas uči, da se bode delila ljubezen na tem zborovanju naših šefov vsem onim, ki so morda lažni moralne hrane, za našo želodčno lakoto pa bo najbrže zadostoval banket, katerega mi ne bomo deležni.

Oglašamo se še enkrat k besedi.

Ko ponujate celemu narodu lepo bodočnost — dajte nam jo v prvi vrsti na našo prošnjo. Ne imejte zaprtih ušes za one, ki vas prosijo podpore.

Povzdignite svoj glas za one, ki dan za dnem vdičujejo zrak z vami v vaši najbližji bližini, ne tirajte svojega uradništva v pogubo, temveč v prvi vrsti dvignite njega, da se bo tudi on zavedal, da je tudi deležen vaše ljubezni.

Že pred letom smo prosili vas v enakem trenutku. Povzdignite vaše sotrpine moralno in gmotno. Ozrite se vendar enkrat na one, katere gledate vsak dan, ki se zaletavajo kakor meglene sence v vaših pisarnah z ovelimi lici, brez vsakega življenja. Vslušite vendar enkrat naše zahteve, ki niso velike. Uravnajte svojim uradnikom plače, postopajte z njimi kakor s svojimi sotrudniki, drugo si uravnamo sami.

Vaše zborovanje nima sicer tega vprašanja na svojem programu, vendar vas pa vaša stanovska čast, vaša odgovornost do vašega uradništva in ljubezen do bližnjega veže, da se enkrat tudi v tem oziru pogovorite prijateljsko, da je treba tudi za svoje uradništvo nekaj storiti — in tega vas prosimo!

Bodočnost — delo in organizacija.

Kakor vsak narod, tako ima tudi vsak stan pravico do svojega obstanka, pravico do daljnjega svojega razvoja in sicer do onega razvoja, ki mu donša napredek v vsakem oziru. Gotovo se narod, ki ne skrbi za svojo bodočnost napredek in izboljšanje, ne more razvijati, vsaj tako ne, kakor bi se moral, gotovo pa se more še manj razvijati posamezni stan, ki gleda le nazaj na svojo bridko preteklost, tarna o borni sedanjosti in ne gleda v bodočnost.

Poglejmo torej v našo bodočnost! Kaj bi gledal v njo, ko je že preteklost, sedanjost tako trpka, da od temnih podob ne morem videti niti ene jasne slike, bi morda kdo rekel.

Gmotno vprašanje sili pri tem v ospredje. In to ni čuda, vsaj je treba najprej pri posamezniku gmotne okrepitve, potem šele more nastopiti tudi za narod. Povsod in povsod je treba najprej zdravih, trdnih tal, potem šele pravilno in vztrajno deluje celi stroj. Narod, ljudstvo, družabnost in še mnogo drugih idealnih skupin zahteva vedno in vedno od posameznika, da žrtvuje svoje daritve na njihov altar; pri tem seveda ne vprašajo nikdar, ali moreš donositi te žrtve, ne vpraša se nikdar, kje dobiš te darove, zahteva se jih; dati jih moraš. Sprejema se vse; materialne žrtve, kakor delo in denar, sprejema pa tudi

gmotna zaslomba in nasveti. In tudi mi dajemo to vse in povsod. Ako pa hočemo vse to dajati v še obilnejši meri, ako hočemo delovati še bolj v prid celokupnosti, treba je, da se ojačimo v stanu samem.

Temna je naša preteklost, nič boljša sedanjost, pač pa mora biti boljša naša bodočnost, bodočnost naša pa je v delu in organizaciji.

Temeljnega preobrata je treba v našem stanu, a ta se gotovo ne izvrši čez noč. Drugi stanovi ne pričakujejo tega, veliko manj moremo še mi.

Veliko in težavno je delo, ki nas še čaka, toda vsako, še tako težavno delo se zmaga, ako so vsi delavci pripravljeni in voljni za vztrajno delo. Delati pa moramo! Kdo bi se tudi odstranjeval sedaj od našega dela, ko je to, kar nameravamo, tudi potrebno in nam koristno, koristno tudi celokupnosti. Z delom si sezidajmo dobro in trdno stavbo, potem bo pa tudi trpežna in naša rešitev!

Naša stavba pa bodi naša organizacija! Razmotrivati pomen organizacije, razmotrivati dosedanje uspehe organizacij, bi bilo preobsežno. Omejimo se samo na to, da trdimo: Organizacije dobivajo vedno večjo moč in z njimi tudi naša stanovska organizacija.

Danes ne vabimo več tovarišev, naj pristopijo v organizacijo. Močne se čutimo že danes, naša moč pa bo še narasla. Ljudem pa, ki vkljub prošnjam in pozivom ne pristopajo k organizacijam, ni pomoči, saj se ne zavedajo niti tega, zakaj živijo, kaj šele svojega stanu. S takimi ljudmi pometajo drugod, treba pa je tudi prav temeljito pomesti z njimi, in da bomo tudi mi pomedli z njimi, to jim zagotavljamo. Ti ljudje padajo nižje in nižje, organizacija pa raste, se krepi in uspeva, pridobiva...

Narodno-gospodarski pododsek je sprejel naš stan v zakonsko predlogo o ureditvi službenega razmerja in se dan za dnem temeljito peča z vladno zakonsko predlogo, ki bo — kakor kažejo vsa znamenja — prišla v poslansko zbornico popolnoma spremenjena in preukrojena kot delo socialno veleizobraženih mož današnjemu času primerna. Tudi narodno-gospodarski pododsek se je spomnil pri tem organizacij in jim hoče dati tisto moč tudi po zakonu, katera je danes že v navadi. Uveljaviti hoče narodno-gospodarski pododsek kolektivne pogodbe, katere naj bodo po zakonu veljavne skupine, odnosno organizacije službodajalcev in službojemalcev. Organizacije bodo sklepale lahko po tem načrtu pogodbe, ki bodo odgovarjale onim zakonom, kateri danes urejajo službeno pragmatiko državnih in deželnih uradnikov. Organizacije stanov bodo sklepale po tem načrtu pogodbe za stanove in te pogodbe bodo veljavne za vse, tudi za one, ki se jim bodo protivili, ki jih drugače nočejo priznavati. Zakon sam jih bo prisilil k temu.

Takrat pa bo nastopila za že obstoječe organizacije boljša doba, za neorganizirane pa prokletstvo, takrat bodo radi se zatekali k organizacijam tudi oni, ki jih danes mrzijo. Organizacija pa bo znala i sama za svojo moč in takrat bo govorila z današnjimi zasmehovalci.

Le na delo tedaj, društveniki, na vztrajno delo, sadove dela okusimo lahko še sami, na organizacijsko delo tedaj!

Ustanovniki in podporniki. Kot ustanovnik je pristopil k društvu g. dr. Karel Triller, odvetnik v Ljubljani, kot podporniki pa izmed šefov gošpodje: dr. Matija Hudnik, odvetnik v Ljubljani, dr. J. Schegula, odvetnik v Novem mestu, Luka Svetec, c. kr. notar v Litiji, in Niko Lenček, c. kr. notar v Škofji Loki, od drugih pa g. kavarnar Žgur v Novem mestu. Da bi našli mnogo posamealcev!

Spominjajte se Družbe sv. Cirila in Metoda!

Kdor rabi traverze in železniške šine za oboke, strešno lepenko, bičje za stropce, pločevino za strehe, okove za okna in vrata, pumpe in cevi za vino, vode in gnojnice, naj se obrne na trgovino z železnino

Fran Stupica v Ljubljani

Marije Terezije cesta št. 1 (zraven Figabirta) in Valvazorjev trg št. 6 (nasproti Križ. cerkve).

Edino tam se dobi vedno sveži Portland- in Roman-cement iz slovenskih tovarn dovžke in trbovaljske. Mreže in žica za ograje, travniške brane, plugi, štedilniki, tehnične, čistilnice za žito, oprava za mlekarne, ter vse poljedelsko orodje. Glavno in edino zastopstvo za celo Kranjsko na zadnji poljedelski razstavi v Zagrebu s prvim darilom odlikovanih slamoreznic, mlatilnic in gepelnov. Stroji za košnjo in obračanje sena vedno v zalogi.

Le „Zvezdna“ kavina primes

iz Prve jugoslovanske tovarne za
kavine surogate v Ljubljani je
pravi slovenski izdelek.

Svojo bogato zalogo
VOZOV

novih in že rabljenih priporoča
izdelovatelj vozov

FRAN VISJAN
v Ljubljani, Rimska cesta št. 11.

FRAN JUVAN
posestnik valjčnega mlina v Srednjih
Gamelnjih nad Ljubljano
priporoča svoje
izvrstne mlinске izdelke.

Etika in politika.

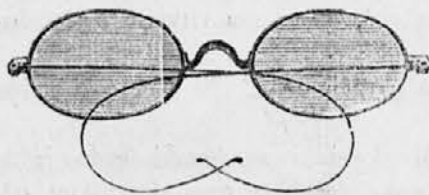
Predaval v „Akademiji“ dne 24. februarja 1907 g. vseučil.
docent g. Albert Bazala iz Zagreba.

Ponatisk iz „Nove Dobe“.

Brošura po 30 vin. se dobiva v knjigotržnici g. Lav.
Schwentnerja v Ljubljani.

Fr. P. Zajec
Ljubljana, Stari trg 26

priporoča svoj dobro urejeni optični zavod,
kakor razna očala, ščipalce, daljnogleda, toplomerje,
zrakomerje itd. — Očala in ščipalci se napravijo na-
natančno po zdravniškem receptu.

Velika zaloga raznih
žepnih in sten-
skih ur
zlatnine in srebrnine.

Ceniki za optično blago in
separatni ceniki ur in zlat-
nine se razpošiljajo franco.

Somišljeniki!

Širite in naročajte povsodi „Novo
Dobo“! — Zahtevajte list po vseh
gostilnah in kavarnah!

Ustanovljeno 1842.

Telefon št. 154.

BRATA EBERL

Tovarna oljnatih barv, lakov in firneža.
Slikarija napisov. Dekoracijska, stavbinska
in pohištvena pleskarija. Električni obrat.

Prodajalna:
Miklošičeva cesta 6
nasproti hotela „Union“.

Delavnica:
Igriške ulice 6
Ljubljana.

„Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

Gradišče št. 4

priporoča slavnim županstvom ter vsem c. kr. in drugim javnim uradom svojo

popolno zalogo uradnih tiskovin,

slavnim hranilnicam in posojilnicam se priporoča tudi v izvrševanje hranilnih
knjižic; slavnim narodnim in drugim društvom v izvrševanje vabil, pravil,
plakatov, diplom, ki jih izvršuje v navadnem ali v večbarvnem tisku najokusneje.

Postrežba točna in solidna.

Cene zmerne.

Prva
domača dolenska žganjarna
Ivan Rakoše i. dr.

Straža-Toplice

priporoča

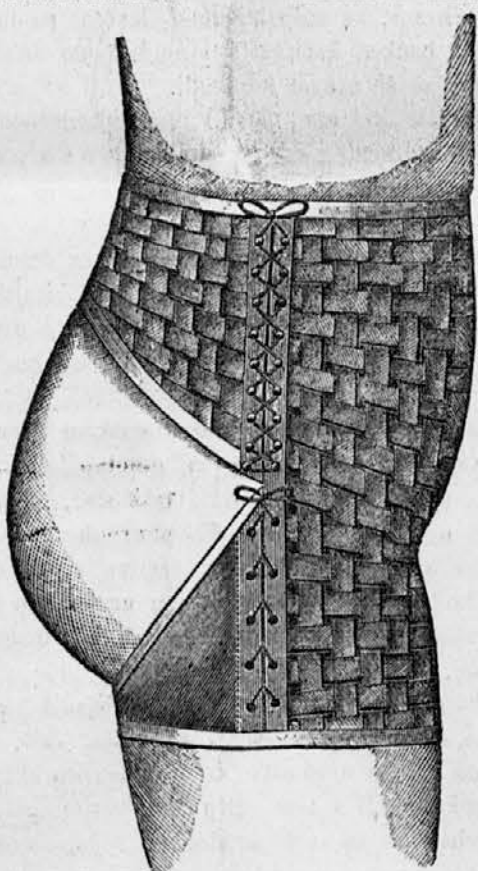
Slivovko navadno K 1'— lit.	Tropinovec navad. K 1'— lit.
III. „ 1'10 „	III. „ 1'10 „
II. „ 1'30 „	II. „ 1'20 „
I. „ 1'50 „	I. „ 1'40 „
Drožnik III. „ 1'30 „	Brinjevec III. „ 1'40 „
II. „ 1'50 „	II. „ 1'80 „
I. „ 1'80 „	I. „ 2'— „
Vinsko žganje (konjak) od 8 do 8 K = 1/10 litra.	

Specijaliteta „Slovenec“ narodna grenočica
od K 1'10 do K 1'20 liter.

Destilacija vsakovrstnih najfinjših likerjev
od K 1'— do K 1'60 liter.

Uvoz in izvoz čajnega ruma od K 1'— do K 2'— liter
i. t. d., i. t. d.

Odpošilja se v steklenicah, zabojih in sodih, ter se prazna
nepokvarjena posoda sprejme nazaj v račun in sicer
steklenice 10 vin. komad in sodi 5 vin. liter franco
Straža-Toplice. Na zahtevo se pošljejo vzorci brezplačno!

Izdelovatelja kirurg. instrumentov

Br. Hlavka, Ljubljana

atelje za ortopedične aparate in bandaže

Priporočata svojo veliko zalogo obvezil za
zdravstvo in bolniško postrežbo, bižejev, irigatorjev
aparatov za inhalacije s paro in mrzlo, sterilizi-
rane obveze in pamuka, kakor tudi nogavic za
krčne žile, kilne pasove, vsakovrstne brizgalke,
stvari in aparate za samoklistiranje, najboljša kva-
liteta gumijevih posteljnih podložk. Vse bangade
se izdelujejo pod strogim nadzorstvom po odred-
bah p. n. gg. zdravnikov. — Zunanja naročila se
točno in diskretno dopošiljajo.

Galvanični poniklovalni zavod z motornim
obratom. Popravila se izvršujejo točno in ceno.

AVGUST BELLE

Unec pri Rakeku,

prva in edina domača opekarna s sušilnim stiskanjem (Trockenpressung).

Prične izdelovati pomladi 1908 zidarsko, zarezno in vso drugovrstno opeko v vsaki množini.

Podružnica v Celovcu

Ljubljanska kreditna banka
v Ljubljani

Podružnica v Spljetu

Delniška glavnica:
2.000.000 kron.

priporoča promese na komunalne srečke po K 15 1/2, zrebanje 2. marca, glavni dobiček K 300.000.
promese na Tiske srečke à K 7, zrebanje 1. aprila, glavni dobiček K 180.000. Obe promesi skupaj le K 21.
obrestuje vloge na knjižice in na tekoči račun od dne vloge do dne vzdiga
po 4 1/2 %

Reservni fond:
200.000 kron.

Rentni davek plačuje
banka sama.

Rentni davek plačuje
banka sama.

Sprejema zglasila za subskripcijo deležev Hotel. družbe z o. z. Triglav po 500, 1000, 5000 in 10.000 K

Svoji k svojim! Kupujte samo pri narodnih tvrdkah! Trgovci, ne naro-
čajte blaga pri protislovanskih tvrdkah!